

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Nina Azebová

Potravinové právo v České republice a v zahraničí

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Tereza Snopková, Ph.D.

Katedra: Právo životního prostředí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 3. 9. 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Nina Azebová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Tereze Snopkové, Ph. D. za věnovaný čas, cenné připomínky a odborné znalosti, které mi pomohly při orientaci v tématu a psaní této diplomové práce.

OBSAH

1 ÚVOD	7
2 POTRAVINOVÉ PRÁVO A JEHO POSTAVENÍ V PRÁVNÍM SYSTÉMU	9
2.1 Pojem potravinového práva.....	9
2.2 Vztah potravinového práva a jiných právních odvětví.....	9
3 PRAMENY	12
3.1 Právo na potraviny a jeho mezinárodní prameny.....	12
3.2 Unijní prameny potravinového práva	14
3.3 Vnitrostátní prameny potravinového práva.....	16
3.4 Shrnutí.....	18
4 POJMY POTRAVINOVÉHO PRÁVA	19
4.1 Potraviny	19
4.2 Jakost potravin.....	21
4.3 Výroba potravin.....	21
4.4 Uvádění do oběhu.....	23
4.5 Datum použitelnosti a minimální trvanlivosti.....	24
4.6 Látky přídatné, určené k aromatizaci, pomocné.....	25
4.7 Shrnutí.....	27
5 POTRAVINOVÉ PRÁVO V ČESKÉ REPUBLICE	28
5.1 Zákon o potravinách.....	28
5.2 Povinnosti při výrobě potravin	28
5.3 Ozařování potravin	30
5.4 Balení potravin	31
5.5 Označování potravin	33
5.6 Uvádění potravin do oběhu.....	37
5.7 Novela zákona o potravinách.....	38
5.8 Shrnutí.....	39
6 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO ALTERNATIVNÍ ZPŮSOB VÝROBY POTRAVIN	40
6.1 Charakteristika ekologického zemědělství.....	40

6.2	Podmínky ekologického hospodaření	41
6.3	Výjimky z ekologického hospodaření	43
6.4	Systém kontroly v ekologickém zemědělství	44
6.5	Bioprodukty, biopotraviny a jejich označování.....	45
6.6	Shrnutí.....	46
7	OZNAČENÍ ZARUČJÍCÍ KVALITU POTRAVIN.....	48
7.1	Ochranná známka.....	48
7.2	Chráněné označení původu	49
7.3	Chráněné zeměpisné označení.....	51
7.4	Zaručená tradiční specialita.....	52
7.5	Regionální potravina.....	53
7.6	KLASA	55
7.7	Shrnutí.....	56
8	POTRAVINOVÉ PRÁVO VE FRANCII.....	57
8.1	Charakteristika Francie jako zemědělské mocnosti.....	57
8.2	Francouzský právní řád	57
8.3	Potravinové právo ve Francii	58
8.4	Instituce s působností v oblasti potravinového práva.....	60
1.1.1.	Direction général de l'alimentation.....	60
1.1.2.	Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes	61
1.1.3.	Institut national de l'origine et de la qualité	63
1.1.4.	Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail.....	63
8.5	Shrnutí.....	64
9	ZÁVĚR.....	66
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	70
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	74
9.1	Odborná literatura	74
9.2	Ostatní literatura.....	75
9.3	Právní předpisy	75

9.4	Judikatura.....	80
9.5	Internetové zdroje.....	80
PŘÍLOHA 1.....		84
ABSTRAKT		87
9.6	Klíčová slova: potravinové právo, ekologické zemědělství, Francie.....	87
ABSTRACT		87
9.7	Thesis: The food law in the Czech Republic and in the foreign countries.....	87
9.8	Key words: food law, organic farming, France	87
SUMMARY.....		88

1 ÚVOD

Jedním z předpokladů lidské existence je potrava. V dobách lovců a sběračů si ji lidé zajišťovali sami a stejně tak tomu bylo ještě několik tisíciletí. Postupně s rozvojem společnosti se měnil i přístup lidí k potravě a lidé už nekonzumovali jen to, co si sami vyprodukovali, ale začali potravu směňovat a nakupovat na lokálních trzích. I tak, vzhledem k omezenosti dopravy, měli celkem jasný přehled o tom, odkud jejich potrava pochází.

Rozvoj společnosti a zejména technické a vědecké pokroky však svět velmi proměnily. S rostoucím počtem obyvatel a jejich soustředěním do velkých měst vzrostl nárok na produkci potravin, který lze uspokojovat i díky zmíněným novým znalostem. Tradiční rostlinná a živočišná výroba ve vyspělých zemích se tak musela přizpůsobit novým požadavkům. I v oblasti dopravy došlo k otevření nových možností, což velice usnadnilo dovoz a vývoz, tedy mezinárodní obchod, který se kromě jiného samozřejmě týká i potravin. Všechny tyto skutečnosti měly za následek to, že se na trh začaly dostávat potraviny, o jejichž kvalitě a původu se spotřebitel jen těžko dozvěděl.

Dnes se producenti potravin snaží uspokojit spotřebitele, jejichž nároky se stále stupňují. Lidé chtějí co nejširší sortiment po celý rok, bez ohledu na roční období, a to samozřejmě za co nejnižší cenu. Naproti tomu stojí producenti potravin, kteří se snaží o co největší zisky. Uspokojit takové nároky obou stran lze za použití nejnovějších poznatků vědy, ovšem často za cenu nižší kvality produktu. Ta může mít negativní, až fatální vlivy na lidské zdraví, které je jednou ze základních, tradičně právem chráněných hodnot.

Přestože se tedy potravinové právo týká naprosto každého člověka, nejedná se o oblast, která by měla hlubokou tradici. Vznikala postupně s rozvojem společnosti a s tím, jak se měnily její možnosti a požadavky. Ač by se mohlo zdát, že v této oblasti v posledních letech nedochází k žádným změnám, opak je pravdou. Lidé si začínají uvědomovat, že přírodní cykly je třeba

respektovat, a že prospěšnější je konzumovat potraviny lokální produkce, než dovezené, mimosezónní potraviny. O tom svědčí i rozvoj ekologického zemědělství či prodeje z farem, který lze v posledních letech sledovat.

Tato diplomová práce by měla být představením potravinového práva jako celku s podrobnějším zaměřením na jeho některé konkrétní problematiky. Souvisejícím tématem je určitě otázka ekologického zemědělství, které nabízí alternativu konvenčnímu způsobu výroby potravin, zejména co se nároků na chování zvířat a pěstování rostlin týče. Produktem tohoto způsobu hospodaření je tak nová kategorie potravin, tzv. biopotraviny. Proto bych ráda v této práci představila základní charakteristiku ekologického zemědělství a zvláštních požadavků na biopotraviny.

Kromě informací o potravinách, které jsou výrobci, respektive prodejci ze zákona povinni uvádět na obalu, se čím dál častěji využívá grafických označení, která mají upozornit na specifické potraviny. Některá z nich jsou právně upravena a mají tedy naprosto jasná pravidla možnosti použití, jiná oporu v právu nemají. Představení těch nejvýznamnějších označení potravin z pohledu práva je tak další součástí této práce, jejímž cílem je poukázat i na úpravu související s potravinami.

Práce se věnuje zejména české právní úpravě, ovšem s přihlédnutím k její provázanosti s unijními a mezinárodními předpisy, přičemž jedna kapitola je pak věnována stručnému popisu potravinového práva Francie.

Podklady pro tuto diplomovou práci byly čerpány zejména z odborné literatury, relevantních právních předpisů a internetových zdrojů. Cenným podkladem bylo také absolvování povinně volitelného předmětu Zemědělské právo na Katedře práva životního prostředí Univerzity Karlovy. A v neposlední řadě bylo čerpáno z judikatury, odborných periodik a praxe. K sepsání této diplomové práce bylo využito logické metody, dále analýzy, syntézy a komparace.

2 POTRAVINOVÉ PRÁVO A JEHO POSTAVENÍ V PRÁVNÍM SYSTÉMU

2.1 Pojem potravinového práva

Jedinou definici potravinového práva najdeme v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva¹, konkrétně v ustanovení článku 3 bod 1, který stanoví, že potravinovým právem se rozumí „*právní a správní předpisy použitelné ve Společenství nebo na vnitrostátní úrovni pro potraviny obecně, a zejména pro bezpečnost potravin; vztahuje se na všechny fáze výroby, zpracování a distribuce potravin a rovněž krmiv, která jsou vyrobena pro zvířata určená k produkci potravin, nebo kterými se tato zvířata krmí*“². V jiných mezinárodních ani českých právních předpisech se definice potravinového práva nenachází, proto přijmeme-li definici výše uvedeného nařízení, můžeme říci, že základním krokem k vytvoření potravinového práva jako odvětví je zákon o potravinách a soubor jeho prováděcích vyhlášek.³ Jedná se tedy o právní odvětví, které není kodifikováno a právní úprava je obsažena ve velkém množství právních předpisů, mezi které můžeme zahrnout zákony i jejich prováděcí vyhlášky. Lze tedy říci, že se jedná o soubor právních norem, které mají stejný předmět, a to potraviny. Upravují všechny fáze nakládání s potravinou, tedy její produkci, zpracování, distribuci, ale i likvidaci.

2.2 Vztah potravinového práva a jiných právních odvětví

Legální definice pojmu životního prostředí v ustanovení § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí⁴ říká, že je jím „*vše, co vytváří přirozené podmínky existence organismů včetně člověka a je předpokladem jejich dalšího*

---

¹ Dále v textu jen „Nařízení č. 178/2002“.

² Ustanovení čl. 3, bod 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 178/2002.

³ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str.18.

⁴ Dále v textu jen „Zákon o životním prostředí“.

vývoje. Jeho složkami jsou zejména ovzduší, voda, horniny, půda, organismy, ekosystémy a energie“⁵. Právo životního prostředí nejen definuje, ale také upravuje chování lidí k němu.⁶

Hned na několik složek životního prostředí má vliv činnost člověka v rámci zemědělské činnosti, zejména však na půdu a vodu. Zemědělství je ale zároveň velmi závislé na přírodních zdrojích, takže je celkem patrné, že životní prostředí a zemědělství jsou provázané oblasti a navzájem se ovlivňují (ať už pozitivně či negativně). Jejich vztah se prohluboval s vědeckým pokrokem a s tím související rostoucí zemědělskou produkcí, která stále více zatěžovala přírodu a krajinu.⁷ Zemědělské právo je souborem právních norem, které upravují společenské vztahy v zemědělství, včetně všech ostatních souvisejících činností, mezi které řadíme např. potravinářství, myslivost, rybářství, včelařství, ekologické zemědělství či lesnictví.⁸

Obecně můžeme funkce zemědělství rozdělit do dvou kategorií, a sice na funkce produkční a mimoprodukční. Do první z nich řadíme zejména výrobu potravin, které „jsou výsledkem procesu celé zemědělské výroby“⁹, ale i textilií či energetických plodin. Mimoprodukční funkci pak můžeme dále rozdělit do dvou skupin, a to na funkci ekologickou, neboli krajinotvornou a dále funkci sociální, jejíž význam spočívá zejména v osidlování venkova, zachování kultury a tradic.

Výroba potravin, jako jedna z klíčových funkcí zemědělství, je natolik specifická a náročná, že vyžaduje svoji vlastní a podrobnou právní úpravu. Tuto roli plní potravinové právo, které vychází ze zásad předběžné opatrnosti a prevence. Jsou to zásady, které jsou typické pro celé právo životního prostředí, neboť škody způsobené přírodě, krajině a tedy i člověku, lze napravit jen stěží a někdy vůbec. Dalšími zásadami, na kterých je založeno potravinové právo, jsou

---

⁵ Ustanovení § 2 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí.

⁶ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, str. 28.

⁷ Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, str. 571 a následující.

⁸ Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha, 2001, str. 11.

⁹ Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha, 2001, str. 77.

zásada vysoké úrovně ochrany a v neposlední řadě zásada od „kolébky do hrobu“, díky které se úprava věnuje vztahům vznikajícím ve všech fázích nakládání s potravinami, tedy od výroby až po jejich likvidaci.

Na tomto místě je vhodné také zdůraznit, že potravinové právo úzce souvisí i s dalšími oblastmi, které spadají pod zemědělské právo. Jedná se zejména o úpravu používání krmiv, hnojiv a chemických látek. Mohou mít zásadní vliv nejen na jednotlivé složky životního prostředí, ale také na vlastnosti a kvalitu potravin, neboť jsou to vstupy zemědělské výroby, jejímž výstupem jsou potraviny. V konečném důsledku tak použití hnojiv, krmiv atd. může ohrožovat lidské zdraví a provázanost těchto úprav je tedy očividná.

3 PRAMENY

3.1 Právo na potraviny a jeho mezinárodní prameny

V současné době rozlišujeme již čtyři generace základních lidských práv. Do první z nich spadají základní práva na ochranu života a důstojnosti, např. zákaz mučení, otroctví nebo právo na spravedlivý proces. Volební právo a ostatní práva politická pak tvoří skupinu druhé generace. Do třetí řadíme práva hospodářská, sociální a kulturní, např. právo na práci, na sociální zabezpečení nebo právo na ochranu zdraví. Poslední, čtvrtá generace práv, má smíšenou povahu, stále se utváří a obsahuje např. právo na příznivé životní prostředí, právo na solidaritu nebo právo na osobní integritu.¹⁰

Právo na potraviny řadíme mezi hospodářská a sociální práva, tedy do třetí generace, a to zejména na základě jeho systematického zařazení v dokumentech mezinárodního práva, které jej garantují.

Poprvé na mezinárodní úrovni bylo právo na potraviny definováno již v roce 1948, konkrétně ve 25. článku Všeobecné deklarace lidských práv, v dokumentu Organizace spojených národů¹¹, který ve výše uvedeném ustanovení uvádí, že „Každý má právo na takovou životní úroveň, která zajistí jeho zdraví a blaho i zdraví jeho rodiny, včetně potravy, ošacení, bydlení, lékařské péče, ...“.¹² I když právo na potraviny není v článku 25 Deklarace zmíněno výslovně, není sporu o tom, že je součástí práva na určitou životní úroveň. Tento závěr je podpořen i dikcí dalších mezinárodních dokumentů.

Skupina hospodářských, sociálních a kulturních práv je podrobněji upravena v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních

---

¹⁰ Šišková, N.: Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii, 2. rozšířené a aktualizované vydání, Linde Praha, a.s., Praha, 2008, str. 21 a následující.

¹¹ Dále v textu jen „OSN“.

¹² FAO. Right to food. *Food and Agriculture Organization of the United Nations* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://www.fao.org/righttofood/about-right-to-food/en/>.

právech¹³ z roku 1966. Pro Českou republiku je závazný od 27. března 1976, respektive 1. ledna 1993, kdy byly převzaty závazky původního signatáře, Československé socialistické republiky¹⁴.

Ustanovením, které podrobněji rozvíjí základní právo na potraviny, je článek 11 Paktu, který stanovuje, že „*Státy, smluvní strany Paktu, uznávají právo každého jednotlivce na přiměřenou životní úroveň pro něj a jeho rodinu, zahrnující v to dostatečnou výživu, šatstvo, byt a na neustálé zlepšování životních podmínek*“, čímž je potvrzena základní teze práva na potraviny vyjádřená v Deklaraci.

Ovšem úprava článku 11 jde ještě dále. V odstavci druhém téhož článku Paktu je obecné právo na potraviny rozvedeno tak, že státům, smluvním stranám, je uloženo učinit opatření ke zlepšení způsobu výroby, uchovávání a distribuce potravin. To vše za využití technického, vědeckého poznání, šířením znalostí o zásadách výživy atd. a to i na základě mezinárodní součinnosti¹⁵. Takto vyjádřené právo na potraviny tak nezahrnuje pouze práva člověka, ale také tomu odpovídající povinnosti státu zajistit potraviny, zlepšovat jejich produkci a informovanost spotřebitelů.

Přestože právo na potraviny bylo definované ve dvou velmi významných dokumentech mezinárodního již v roce 1948, respektive 1966, větší pozornosti se mu dostalo až později, zejména na přelomu 20. a 21. století. Na tzv. Summitu tisíciletí OSN v roce 2000 byla přijata Deklarace tisíciletí, jejíž podstatou byla formulace Rozvojových cílů tisíciletí¹⁶. Celkem jich bylo osm a do roku 2015 se je zavázaly splnit v tehdejší době všechny členské státy OSN. Hned prvním z těchto ambiciózních cílů bylo odstranit extrémní chudobu a hlad.¹⁷

---

¹³ International covenant on economic, social and cultural rights, dále v textu jen „Pakt“.

¹⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Vláda České republiky [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin%20umluv/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych--socialnich-a-kulturnich-pravech-19856/>.

¹⁵ Ustanovení čl. 11 Mezinárodního paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

¹⁶ Dále v textu jen „MDGs“.

¹⁷ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Rozvojové cíle MDGs. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>.

O tom, zda a jak jsou tyto cíle, včetně odstraňování chudoby a hladu, splnitelné, jasně vypovídá výrok generálního tajemníka Pan Ki-moona k závěrečné zprávě přijaté na summitu k Rozvojovým cílům tisíciletí v roce 2010. Dle jeho slov: „*Tato zpráva potvrzuje, že jsou MDGs dosažitelné. Vyžaduje to ale součinnost mezi rozvojovými strategiemi a politikami na národní i mezinárodní úrovni. ...*”¹⁸

Dalším dokladem celosvětového významu práva na potraviny je také skutečnost, že v roce 2000 byl vytvořen úřad Speciálního zpravodaje OSN pro právo na potraviny¹⁹. Jako první tuto pozici zastával Jean Ziegler, jehož v roce 2008 vystřídal Olivier de Schutter.²⁰

3.2 Unijní prameny potravinového práva

Právním Evropské unie, tedy unijním právem, je souhrn velkého množství předpisů, které navazují na právo Evropského společenství a vychází z něj. „*Zcela zjednodušeně lze říci, že unijní právo zahrnuje právo komunitární.*”²¹

Evropské společenství bylo od počátku orientováno zejména na ekonomickou spolupráci a v Římské smlouvě z roku 1957, kterou bylo založeno Evropské hospodářské společenství, jsou zmínky o potravinách pouze v souvislosti se zajištěním obchodu, tedy volného pohybu zboží, případně společné zemědělské politiky v rámci společenství.

Prvním unijním koncepčním dokumentem v oblasti potravinového práva byla Zelená kniha o principech potravinového práva Evropské unie²², kterou

---

¹⁸ ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ. Zprávy 2010. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1621>.

¹⁹ UN Special Rapporteur on the Right to Food.

²⁰ UN Special Rapporteur on the Right to Food. *Right to food* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://www.righttofood.org/work-of-jean-ziegler-at-the-un/un-social-rapporteur-on-the-right-to-food/>.

²¹ Kružíková, E. - Adamová, E. - Komárek, J.: *Právo životního prostředí evropských společenství*, 1. Vydání, Linde Praha, a.s. -Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha, 2003, str.17.

v roce 1997 vydala Evropská komise, orgán Evropské unie²³. Potravinové právo je v tomto dokumentu označeno za veřejný zájem, který vyžaduje vysokou úroveň bezpečnosti a veřejné kontroly.²⁴ Zelená kniha dále vytyčuje základní cíle, mezi které patří např. zajištění vysoké úrovně ochrany veřejného zdraví, bezpečnosti a spotřebitele, nebo aby legislativa byla založena na vědeckých poznatcích a odhadech rizik.

Dalším koncepčním dokumentem Evropské komise je Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin²⁵ z roku 2000, která stanovila základní směry, kterými by se měla úprava potravinového práva vydat k zajištění lepší koordinace a integrace jednotlivých aspektů této oblasti, za cíle zajištění ochrany zdraví.²⁶

Prvním závazným předpisem z oblasti potravinového práva je Nařízení č. 178/2002, které upravuje otázku krmiv, neboť jak je uvedeno v jeho samotném textu, „*je vhodné zahrnout požadavky potravinového práva na krmivo, zejména na jeho výrobu a použití, jeli toto krmivo určeno pro zvířata určená k produkci potravin*“²⁷. Kromě výše uvedené definice potravinového práva stanovuje Nařízení č. 178/2002 definice dalších pojmů, obecné zásady a požadavky potravinového práva a v neposlední řadě také zřizuje Evropský úřad pro bezpečnost potravin²⁸. Jedná se o odborný a nezávislý úřad se sídlem v italské Parmě, v jehož čele stojí výkonný ředitel volený na 5 let, kterým je v současné době Bernhard Url.²⁹ EFSA zejména posuzuje potravinová rizika, informuje o nich, ale značnou částí jeho činnosti je i poradenství na základě konkrétních žádostí od Evropské komise, Evropského parlamentu či přímo od členských

---

²² The General Principles of Food Law in the European Union – Commission Green Paper COM (97) 176, April 1997, dále v textu jen “Zelená kniha”.

²³ Dále v textu jen „EU“.

²⁴ The General Principles of Food Law in the European Union – Commission Green Paper COM (97) 176, April 1997- executive summary.

²⁵ White paper on Food Safety COM (1999) 719, January 2000, dále v textu jen „Bílá kniha“.

²⁶ White paper on Food Safety COM (1999) 719, January 2000 – executive summary

²⁷ Odstavec 7 preambule Nařízení č. 178/2002.

²⁸ European Food Safety Authority, dále v textu jen „EFSA“.

²⁹ EUROPEAN FOOD SAFETY AUTHORITY. Executive director. *European Food Safety Authority* [online]. [cit. 2014-9-3-2014]. Dostupné z <http://www.efsa.europa.eu/en/efsawho/ed.htm>.

států.³⁰ V poslední, čtvrté kapitole Nařízení č. 178/2002 je zaveden tzv. Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva³¹. Členy tohoto systému RASFF jsou členské státy Evropské unie, Evropská komise a EFSA, které si vyměňují zejména informace o tom, zda existuje vážné, přímé či nepřímé riziko pocházející z potravin a krmiv. Dále také členské státy mají povinnost oznámit všechna opatření, která přijaly z důvodu ochrany lidského zdraví před rizikem pocházejícím z potravin a krmiv.³² Národním kontaktním místem v České republice je Státní zemědělská a potravinářská inspekce a každý týden jsou na internetové stránce Informačního centra bezpečnosti potravin www.bezpecnostpotravin.cz zveřejňovány přehledy výrobků hlášených v systému RASFF.³³

Obsahem práva Evropské unie jsou určité standardy, které mají za cíl harmonizovat právní úpravy členských států, a naopak neusilují o naprosté sjednocení všech předpisů, které se týkají potravin.³⁴ Uplatňovány jsou zejména prostřednictvím nařízení, která patří mezi sekundární prameny práva EU. Jsou přímo aplikovatelná, tzn. že k uplatňování pravidel v nich obsažených není třeba žádných dalších kroků. Vnitrostátní úprava musí být s nimi v souladu, v případě rozporu pak platí pravidlo aplikační přednosti nařízení. Proto existují situace, že určitá věc není českým právem upravena vůbec, nebo se překrývá jen z určité části, jak je např. patrné z 3. kapitoly, která je věnovaná pojmosloví potravinového práva.

3.3 Vnitrostátní prameny potravinového práva

---

³⁰ EFSA. Evropský úřad pro bezpečnost potravin ve stručném přehledu. In: *European Food Safety Authority* [online]. [cit. 2014-9-3-2014]. Dostupné z <http://www.efsa.europa.eu/en/aboutefsa/docs/corporatebrochurecs.pdf>.

³¹ Rapid Alert System for Food and Feed, dále v textu jen „RASFF“.

³² Ustanovení čl. 50 Nařízení č. 178/2002.

³³ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva RASFF. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/system-rychleho-varovani-pro-potraviny/>.

³⁴ Damohorský, M. – Smolek, M.: *Zemědělské právo – Učební pomůcka*, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha, 2001, str. 79.

První komplexní právní úpravu, týkající se potravin, můžeme datovat ke konci devatenáctého století a je jí tzv. „Codex alimentarius“, který obecně upravoval výrobu a oběh potravin. Nahrazen byl až Potravním kodexem československým z roku 1937, jehož platnost ale neměla dlouhého trvání, neboť byl už v roce 1948 zrušen a na jeho místo nastoupily oborové a podnikové normy. Jednotná zákonná úprava chyběla a přestože se její absence začala později projevovat, až do roku 1989 žádný návrh předložen nebyl. Až ke dni 1.1.1994 byly zrušeny oborové normy a přesně o rok později, tedy ke dni 1.1.1995, byly podnikové normy prohlášeny za nezávazné. Zákonné požadavky na výrobu a oběh potravin tak neexistovaly skoro žádné a potřeba úpravy této oblasti se tak stala ještě naléhavější.³⁵

Předpisem, který napravil absenci úpravy, je zákon č. 110/1997 Sb. ze dne 24. dubna 1997 o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů³⁶. Je komplexní úpravou základních a obecných povinností, které se vztahují k výrobě a oběhu potravin až ke spotřebiteli. Jak je patrné z názvu, úprava se také vztahuje na tabákové výrobky. Jejich zahrnutí do zákona o potravinách bylo výsledkem snahy sladit novou právní úpravu s předpisy Evropské unie pro případné budoucí přijetí České republiky.³⁷

Jak již bylo výše uvedeno, potravinové právo má aspekty zasahující i do jiných oblastí, a právě proto je třeba zmínit souvislost s dalšími zákony. Mezi ně můžeme zařadit např. zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů, zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů³⁸, zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech, zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení

---

³⁵ Helešic, F.-Suchánek, J.: Zákon o potravinách: Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1998, Předmluva str. IX.

³⁶ Dále v textu jen „Zákon o potravinách“.

³⁷ Helešic, F.-Suchánek, J.: Zákon o potravinách: Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1998, Předmluva str. X.

³⁸ Dále v textu jen „Zákon o ochraně veřejného zdraví“.

zemědělských půd a v neposlední řadě zákony, které upravují orgány státního dozoru nad potravinami.³⁹

Vzhledem k obsáhlosti předmětu potravinového práva nelze vše zahrnout do jednoho právního předpisu, a proto Zákon o potravinách sám předpokládá prováděcí úpravu, a také na ni odkazuje. Je jí obsáhlý soubor vyhlášek, které podrobněji upravují povinnosti týkající se konkrétních druhů potravin. S nadsázkou lze říci, že každá potravina má svoji vlastní vyhlášku. Pro ilustraci lze zmínit vyhlášku č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje, dále vyhlášku č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy, nebo vyhlášku č. 347/2002 Sb., o hygienických požadavcích na prodej potravin a rozsah vybavení prodejny podle sortimentu prodávaných potravin.

3.4 Shrnutí

Právní úprava potravinového práva zahrnuje velké množství předpisů různé právní síly. Pojetí práva na potraviny na mezinárodní úrovni je vzhledem k rozdílným poměrům v různých koutech světa spíše zaměřeno na zajištění potravin vůbec. Naproti tomu evropské, respektive vnitrostátní právo jde dále a kromě základního práva na potraviny upravuje daleko podrobněji práva a povinnosti na něj navazující.

Zejména výroba a dispozice s potravinami je úzce navázána na další oblasti práva, a proto je třeba brát v úvahu také předpisy, které na první pohled nesouvisí s potravinami. Pro aplikaci předpisů potravinového práva je tedy třeba znalost všech souvislostí, které se týkají potravin.

---

³⁹ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 12.

4 POJMY POTRAVINOVÉHO PRÁVA

Obecné pojmy, kterým rozumí každý, se nerovnají těm právním. Potravina v běžném slova smyslu může být vyložena několika způsoby, což je naopak v právu nežádoucí. Proto je třeba jednotlivé pojmy jednoznačně definovat, aby bylo nezpochybnitelné, na co se právní úprava vztahuje. Navíc je třeba také brát v úvahu, že každý předpis má zpravidla svoje vlastní definice pojmů, se kterými pak pracuje. Proto nelze určit jednu obecnou legální definici, která by platila generálně pro všechny předpisy.

4.1 Potraviny

Jedna z encyklopedických definic pojmu „potraviny“ říká, že takto *„nazýváme veškeré hmoty v přírodě se vyskytující, které jsou způsobilé býti člověku potravou (v širším smysle zahrnují se pod pojem potravin i umělé výrobky člověka k tomu způsobilé;...)“*⁴⁰. Takové vymezení je ale naprosto bez právního významu a je spíše zajímavé pro porovnání s tím legálním, uvedeným v Zákoně o potravinách, konkrétně v ustanovení § 2 písm. a). Pro účely tohoto zákona se totiž potravinami rozumí *„látky určené ke spotřebě člověkem v nezměněném nebo upraveném stavu jako jídlo nebo nápoj, nejde-li o léčiva a omamné látky nebo psychotropní látky; ...“*⁴¹. Takové pojetí je velmi široké, a co se rozumí zmíněnými výjimkami, najdeme v Českém lékopise⁴², respektive v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Ovšem tím definice pojmu potraviny nekončí, a naopak dále zahrnuje i tzv. přídatné látky, látky pomocné a látky určené k aromatizaci, vše v případě, že jsou určeny k prodeji spotřebiteli za účelem konzumace. Definice těchto pojmů přináší také ustanovení § 2 pod písmeny j), k), l).

---

⁴⁰ Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, Díl dvacátý, fotoreprint původního vydání z roku 1903, Argo, Praha, 2000, str. 340.

⁴¹ Ustanovení § 2 písm. a) Zákona o potravinách.

⁴² Předpis vydávaný Ministerstvem zdravotnictví České republiky, na základě zmocnění ustanovení § 11 písm. c) a d) zákona č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů.

Speciální kategorií jsou „zdravotně nezávadné potraviny“, které navíc musí splňovat chemické, fyzikální a mikrobiologické požadavky stanovené zákonem o potravinách, přímo použitelným předpisem Evropského unie a prováděcím právním předpisem. Takovouto potravinou navíc může být i ta, která je uvedena na trh se souhlasem Ministerstva zdravotnictví vydaným na základě zákona. Mezi dalšími zvláště definovanými potravinami zákon uvádí dále „potraviny živočišného původu“ nebo „potraviny nového typu“, mezi které spadají zejména potraviny a složky potravin obsahující geneticky modifikované organismy.⁴³ Otázku geneticky modifikovaných organismů upravuje samostatně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 ze dne 22. září 2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a o změně směrnice 2001/18/ES.

Na tomto místě by bylo také vhodné zmínit pojem „druh potraviny“, jehož samostatnou definici najdeme v ustanovení § 2 písm. h) Zákona o potravinách. Rozumí se jím „*potravina vykazující shodné základní vlastnosti*“⁴⁴, přičemž klíčovou otázkou je, co je základní vlastnost. Obecnou definici lze jen stěží poskytnout, neboť se odvíjí od konkrétního druhu potraviny. Pro ilustraci lze uvést jako příklad „mlýnské obilní výrobky“, které charakterizuje to, že jde o výrobek z obilí a dále že jde o výrobky zpracované mlýnem.⁴⁵

Pro účely Nařízení č. 178/2002 je na základě článku 2 pojmem potravina „*jakákoli látka nebo výrobek, zpracované, částečně zpracované nebo nezpracované, které jsou určeny ke konzumaci člověkem nebo u nichž lze důvodně předpokládat, že je člověk bude konzumovat*“⁴⁶. V témže ustanovení je pak výslovně určeno, že potravinou je i nápoj, žvýkačka a všechny látky, které jsou úmyslně přidány do potraviny během výroby, přípravy nebo zpracování.

Na základě výše uvedených definic lze říci, že potravina podle českého Zákona o potravinách je také potravinou podle Nařízení č. 178/2002. Přesto se

---

⁴³ Potraviny nového typu podrobněji upraveny v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 258/1997 ze dne 27. ledna 1997 o nových potravinách a nových složkách potravin.

⁴⁴ Ustanovení § 2 písm. h) Zákona o potravinách.

⁴⁵ Helešic, F.-Suchánek, J.: Zákon o potravinách: Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1998, str. 26.

⁴⁶ Ustanovení čl. 2 Nařízení (ES) č. 178/2002.

tyto dva pojmy nepřekrývají v celém svém rozsahu a při aplikaci předpisu je třeba vždy brát v úvahu pouze odpovídající definici.

4.2 Jakost potravin

Jakost je vlastností potraviny pro praxi velmi důležitou, neboť se od ní odvíjí celá řada práv a povinností.⁴⁷ Pojem „jakost“ jako „soubor charakteristických vlastností jednotlivých druhů, skupin a podskupin potravin a tabákových výrobků, jejichž limity jsou stanoveny tímto zákonem, prováděcím právním předpisem anebo přímo použitelným předpisem Evropských společenství“⁴⁸ definuje v ustanovení § 2 písm. g) Zákon o potravinách. Pro ilustraci toho, co jsou druhy, skupiny a podskupiny, lze opět použít jako příklad „mlýnské obilné výrobky“, které jsou druhem potravin, jejichž skupinou je mouka a podskupinou hladká mouka. Některé potraviny ale nelze takto dělit a konkrétní členění je v příslušné prováděcí vyhlášce, která stanovuje limity charakteristických vlastností. Ty jsou určeny chemickými a fyzikálními požadavky, ale mohou být také vyjádřeny určitou vůní, barvou, složením atd.⁴⁹

4.3 Výroba potravin

Potravina dle Zákonu o potravinách, ale i Nařízení č. 178/2002, může být nezpracovaná, ale také vyrobená z několika surovin či látek. Na takovou výrobu potravin se vztahuje velká řada povinností, proto je třeba jasně vymezit, co výrobou je a co není. Svoji definici nabízí Zákon o potravinách, dle kterého je výrobou „čištění, třídění, upravování, opracování nebo zpracování surovin, popřípadě přidávání dalších látek uvedených v písmenech i) až l) nebo povolených podle § 11 odst. 2 písm. b), včetně balení a dalších úprav potraviny za účelem

---

⁴⁷ Např. dle ustanovení § 11 odst. 2 písm. a) bod 4 Zákonu o potravinách je provozovatel potravinářského podniku povinen vyřadit z oběhu potraviny, které neodpovídají požadavkům jakosti stanovené vyhláškou.

⁴⁸ Ustanovení § 2 písm. g) Zákonu o potravinách.

⁴⁹ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 23.

uvádění do oběhu;⁵⁰, přičemž za takovou výrobu se nepovažuje zemědělská prvovýroba. Do definovaného pojmu spadá většina zacházení s potravinami, což je důkazem toho, jak přísná regulace potravin je, a že tedy málokterá potravinu nepodléhá tomuto zákonu.

Nařízení č. 178/2002 tuto otázku pojímá trochu jinak, když zvláště definuje pojem „prvovýroba“ a „fáze výroby, zpracování a distribuce“. První pojem je definován jako „*prvovýroba, chov zvířat nebo pěstování plodin, včetně sklizně, dojení a chovu zvířat určených k produkci potravin před porážkou. Rovněž zahrnuje lov zvířat, rybolov a sběr volně rostoucích plodů*“⁵¹. Jako „*jakákoli fáze včetně dovozu od prvovýroby potravin až po jejich skladování, přepravu, prodej nebo dodání konečnému spotřebiteli, popřípadě rovněž dovoz, produkce, výroba, skladování, přeprava, distribuce, prodej a dodávání krmiv*“⁵² jsou pak definovány „fáze výroby, zpracování a distribuce“.

Rozdíly v české a evropské úpravě jsou celkem zjevné. Česká úprava je zaměřená na pojem „výroba“, který definuje jako soubor činností. Naproti tomu Evropské pojetí nedefinuje přímo obecný pojem „výroba“, ale rozlišuje pojem „prvovýroba“, který ovšem pracuje pouze s jednou surovinou a nebere v úvahu přidávání látek. Fáze výroby pak kromě prvovýroby zahrnují spíše nakládání s potravinou, a co se rozumí přímo pojmem výroba, není definováno. Tato rozdílnost je dokladem rozdílnosti cíle úprav. Evropské Nařízení č. 178/2002 má být spíše obecným rámcem, který zajišťuje určitý základní standard pro volný pohyb potravin na území Evropské unie. Naopak česká úprava je konkrétnější, a přestože zákon o potravinách je obecným zákonem s velkým množstvím prováděcích předpisů, upravuje práva a povinnosti týkající se potravin detailněji. Zajímavé je také to, že česká úprava výslovně říká, že prvovýroba se za výrobu nepovažuje a v Nařízení č. 178/2002 je naopak prvovýroba zahrnuta mezi fáze výroby. Jako příklad lze uvést pěstování okurek, které by dle české právní úpravy nebylo výrobou potravin, a zákon o potravinách by se neaplikoval, Evropské

---

⁵⁰ Ustanovení § 2 písm. a) Zákona o potravinách.

⁵¹ Ustanovení čl. 3 odstavec 17 Nařízení ES č. 178/2002.

⁵² Ustanovení čl. 3 odstavec 16 Nařízení ES č. 178/2002.

Nařízení č. 178/2002 ovšem ano. Při následném třídění, čištění a ostatních činnostech směřujících k prodeji spotřebiteli, by se pak aplikovaly obě normy.⁵³

4.4 Uvádění do oběhu

Přestože české právo zná pojem „uvádění do oběhu“ a evropské „uvádění na trh“, jejich obsahy se příliš neliší. Vnitrostátní legální definice v Zákoně o potravinách uvádí „*nabízení k prodeji, prodej nebo jiné formy nabízení ke spotřebě; skladování, přeprava pro potřeby prodeje a dovoz za účelem prodeje ode dne propuštění do volného oběhu*“⁵⁴ jako uvádění do oběhu a pokryty jsou tím všechny činnosti směřující k uvedení potravin do oběhu. Nejde jen o samotný prodej, ale i o pouhé nabízení potravin nebo bezúplatné předání i např., organizací věnující se charitativní činnosti. Již připravení potravin obchodníkovi na rampu skladu je uváděním do oběhu dle Zákona o potravinách, i když samotné uchování potravin ve skladu za něj považováno není.⁵⁵

Nařízení č. 178/2002, jak již bylo naznačeno, nemá totožný pojem a používá synonymum „uvádění na trh“, které je definováno jako „*držení potravin nebo krmiv za účelem prodeje, včetně nabízení k prodeji nebo jakékoli jiné formy převodu, zdarma nebo za úplatu, jakož i prodej, distribuce a další formy převodu jako takové*“⁵⁶. Obsah toho pojmu je téměř totožný s tím v Zákoně o potravinách, oba dva postihují držení potravin pouze za účelem prodeje, protože mohou být použity i např., jako osivo nebo krmivo. Shodně úpravy postihují pouhé nabízení, úplatné i neúplatné druhy převodů a převozy za účelem prodeje. Evropská úprava se v tomto případě vztahuje i na krmiva, nicméně to nemění nic na tom, že pro potraviny je úprava totožná.

---

⁵³ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 28.

⁵⁴ Ustanovení § 2 písm. o) Zákona o potravinách.

⁵⁵ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 29.

⁵⁶ Ustanovení čl. 3 odstavec 8 Nařízení č. 178/2002.

4.5 Datum použitelnosti a minimální trvanlivosti

Na první pohled se může zdát, že pojmy „datum použitelnosti“ a „datum minimální trvanlivosti“ jsou zaměnitelné. Oba vyjadřují, že před tímto datem je potravinu nezávadná. Přesto však nevyjadřují totéž a jejich rozlišování je zásadní nejen pro spotřebitele, ale i pro osoby, které uvádí potraviny na trh.

Zákonná definice data použitelnosti říká, že se jedná o datum „*ukončující dobu, po kterou si potravinu podléhající rychle zkáze, při dodržování skladovacích podmínek, zachovává své specifické vlastnosti a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost a po které nesmí být uváděna do oběhu*“⁵⁷. Typickými potravinami, které podléhají rychlé zkáze, jsou mléčné výrobky, uzeniny, masné výrobky, ryby nebo cukrářské a lahůdkářské výrobky, které musí být označené slovy „Spotřebujte do...“. Datum má předepsaný formát ve tvaru den, měsíc, rok a musí být na obalu doplněno podmínkami skladování.⁵⁸

Ostatní potraviny, které se příliš nekazí a jejich použitelnost je tedy delší, se označují datem minimální trvanlivosti, které je na výrobku uvedeno slovy „Minimální trvanlivost do...“ a není jím nic jiného, než „*datum vymezující minimální dobu, po kterou si potravinu zachovává své specifické vlastnosti při dodržování skladovacích podmínek a splňuje požadavky na zdravotní nezávadnost*“⁵⁹. Formát je stejný jako u data minimální použitelnosti, přičemž pokud je toto datum kratší než 3 měsíce, postačí jeho uvedení bez údaje roku. Bez údaje dne může být toto datum uvedeno, jestliže datum minimální trvanlivosti je delší než 3 měsíce a zároveň nepřesahuje 18 měsíců a pokud ano, postačí uvedení údaje roku, který se vyjádří slovy „Minimální trvanlivost do konce...“.⁶⁰

---

⁵⁷ Ustanovení § 2 písm. p) Zákona o potravinách.

⁵⁸ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. Datum minimální trvanlivosti a použitelnosti. *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z:

<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid>.

⁵⁹ Ustanovení § 2 písm. q) Zákona o potravinách.

⁶⁰ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. Datum minimální trvanlivosti a použitelnosti. *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z:

<http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid>.

První rozdíl mezi pojmy datum použitelnosti a datum minimální trvanlivosti, spočívající v druhu jimi označených potravin, je patrný již z předchozího vymezení. Dalším důvodem, proč je třeba pojmy rozlišovat, je, že potraviny, jejichž datum použitelnosti již uplynulo, nesmí být uváděny do oběhu. Naproti tomu potraviny s prošlou minimální trvanlivostí mohou být uvedeny do oběhu bez dalšího, ovšem musí být jako takové potraviny zřetelně označeny a musí být samozřejmě zdravotně nezávadné. O osudu potraviny s prošlým datem použitelnosti rozhoduje orgán potravinářské inspekce, respektive orgán veterinární správy.^{61 62}

4.6 Látky přídatné, určené k aromatizaci, pomocné

Přídatné látky, nebo také aditiva, jsou celkem srozumitelně definovány jako „látky bez ohledu na jejich výživovou hodnotu, které se zpravidla nepoužívají samostatně ani jako potravina, ani jako charakteristická potravní přísada a přidávají se do potravin při výrobě, balení, přepravě nebo skladování, čímž se samy nebo jejich vedlejší produkty stávají nebo mohou stát součástí potraviny“⁶³ a jsou označovány písmenem E a skupinou číslic (např. E 500). Do potravin se přidávají zejména z technologických důvodů, protože prodlužují jejich trvanlivost, zvýrazňují nebo obnovují barvu potravin, anebo jinak upravují jejich chuť a vlastnosti. Některé z nich, např. karoteny nebo kyselina octová, se mohou v potravinách vyskytovat i přirozeně, proto všechna aditiva nejsou chemického nebo syntetického původu. Na základě funkcí, které přidáním do potraviny plní, jsou rozděleny do dvaceti šesti tříd, mezi které patří např. sladidla, barviva, konzervanty, nosiče, kyseliny, plnidla, zpevňující látky, kypřící látky, atd.⁶⁴

Omezení používání přídatných látek je dvojí. V Evropské unii lze používat pouze ta aditiva, která prošla posouzením bezpečnosti, a byla zapsána na seznam

---

⁶¹ V závislosti na tom, zda se jedná o potravinu rostlinného nebo živočišného původu.

⁶² Helešic, F.-Suchánek, J.: Zákon o potravinách: Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1998, str. 30.

⁶³ Ustanovení § 2 písm. j) Zákona o potravinách.

⁶⁴ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÁ A POTRAVINÁŘSKÁ INSPEKCE. Přídatné látky (aditiva). *Státní zemědělská a potravinářská inspekce* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1005724&docType=ART>.

povolených přídatných látek, který je v příloze II nařízení č. 1333/2008 ze dne 16. prosince 2008 o potravinářských přídatných látkách⁶⁵. Navíc pro každou přídatnou látku jsou ve vyhlášce stanoveny potraviny, do kterých lze aditivum přidávat, včetně podmínek jejího použití, čímž je zejména nejvyšší povolené množství.⁶⁶

V přímo použitelném Nařízení o aditivech je dále také stanoveno, u kterých potravin je použití přídatných látek vyloučeno. Patří mezi ně např. nezpracované potraviny, máslo, med, neochucené kysané mléčné výrobky, káva, balené pramenité vody, sušené těstoviny, atd.

Látky určené k aromatizaci jsou „*používané a určené k tomu, aby při přidání do potraviny udělovaly potravině vůni nebo chuť, kterou by potravina bez těchto látek neměla nebo neměla v charakteristické intenzitě*“⁶⁷. I tyto látky lze používat jen omezeně, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1334/2008 ze dne 16. prosince 2008 o aromatech a některých složkách potravin s aromatickými vlastnostmi pro použití v potravinách nebo na jejich povrchu a o změně nařízení Rady (EHS) č. 1601/91, nařízení (ES) č. 2232/96 a č. 110/2008 a směrnice 2000/13(ES)⁶⁸ obsahuje v příloze I seznam těchto povolených látek.

Jak uvádí ustanovení § 2 písm. l) Zákona o potravinách, také k technologickým účelům se do potravin přidávají pomocné látky, které se ovšem nestávají součástí potraviny. V konečném produktu se mohou vyskytovat, ovšem pouze ve stopovém, toxikologicky nevýznamném množství. Takovými látkami jsou extrakční rozpouštědla, která se využívají při výrobě potravin nebo jejich surovin, a to při vyluhovacím procesu. Proto v potravině poté mohou zůstat technicky nevyhnutelné zůstatky, bezpečné pro zdraví člověka. Podrobnější úpravu použití těchto látek, včetně stanovení limitů množství jejich zůstatků, je stanoveno ve vyhlášce č. 4/2008 Sb., kterou se stanoví druhy a

---

⁶⁵ Dále jen „Nařízení o aditivech“.

⁶⁶ Babička, L.: Průvodce světem potravin, 3.aktualizované vydání, Ministerstvo zemědělství-Odbor bezpečnosti potravin, Praha, 2012, str. 36.

⁶⁷ Ustanovení § 2 písm. k) Zákona o potravinách.

⁶⁸ Dále v textu jen „Nařízení o aromatech“.

podmínky použití přídatných látek a extrakčních rozpouštědel při výrobě potravin⁶⁹, respektive její příloze.

4.7 Shrnutí

Zákonné definice pojmů jsou nezbytné pro správnou aplikaci právních předpisů. Bez nich by se pojmy jako např. „uvádění do oběhu“ mohly vykládat libovolně úzce či široce a nebylo by možné zaručit, že všechny potraviny budou splňovat zákonné požadavky. Samozřejmě i přes tato přesná vymezení zůstává určitý prostor pro interpretaci, který je v omezené míře někdy i žádoucí, protože nelze zákonem postihnout všechny situace.

---

⁶⁹ Dále v textu jen „Vyhláška o přídatných látkách“.

5 POTRAVINOVÉ PRÁVO V ČESKÉ REPUBLICE

5.1 Zákon o potravinách

Platný Zákon o potravinách z roku 1997 byl pozměněn více než dvaceti novelami, přičemž poslední z nich nabyla účinnosti ke dni 1. 1. 2014. Dne 8.7.2014 ovšem Prezident ČR podepsal novelu Zákona o potravinách, která byla ve Sbírce zákonů vyhlášena dne 22.7.2014 jako zákon č. 139/2014 Sb. Účinnosti tato novela nabývá až dne 1.1.2015, a proto se tato kapitola věnuje zejména znění zákona aktuálnímu k datu odevzdání této diplomové práce s malým shrnutím nejzásadnějších změn v závěru.

Zákon o potravinách je rozdělen na osm částí. První z nich obsahuje v podstatě celou právní úpravu včetně definice pojmů, druhá a třetí část byly zrušeny a čtvrtá, pátá, šestá a sedmá část obsahují pouze drobné změny souvisejících zákonů. Poslední, osmá část, je věnována společným, přechodným a závěrečným ustanovením.

Kromě obecných povinností obsahuje Zákon o potravinách úpravu státního dozoru a správních deliktů na úseku potravinového práva. Velmi významná jsou také zmocňovací ustanovení § 18 a § 19, na jejichž základě může Ministerstvo⁷⁰ vydávat prováděcí právní předpisy.

V následujícím výkladu jsou podrobněji představeny povinnosti provozovatelů potravinářských podniků během základních procesů, kterým jsou potraviny postupně podrobeny, a to od obecných povinností výrobců, přes ozařování, balení, označování potravin až k jejich uvádění na trh.

5.2 Povinnosti při výrobě potravin

Díky harmonizaci českého práva s právem evropským najdeme v Zákoně o potravinách povinnosti při výrobě potravin upravené v ustanovení § 3, který má název „Povinnosti provozovatelů potravinářského podniku“. Tento pojem je

---

⁷⁰ Zmocnění se vztahuje na Ministerstvo zemědělství a Ministerstvo zdravotnictví.

definován v ustanovení čl. 3 odstavec 3 Nařízení č. 178/2002, jako „*fyzická nebo právnická osoba odpovědná za plnění požadavků potravinového práva v potravinářském podniku, který řídí*“⁷¹, přičemž co je potravinářským podnikem je definováno v bodě 2. téhož ustanovení, které uvádí, že se je jím „*veřejný nebo soukromý podnik, ziskový nebo neziskový, který vykonává činnost související s jakoukoli fází výroby, zpracování a distribuce potravin*“⁷².

V ustanovení § 3 Zákona o potravinách jsou uvedeny jednak obecné povinnosti pro každého takového provozovatele potravinářského podniku, ale také zvláštní povinnosti pro provozovatele, který potraviny vyrábí, dováží ze třetích zemí mimo Evropskou unii, nebo který má naopak potraviny určené k vývozu do třetích zemí.

Vzhledem k tomu, že potraviny mohou snadno ohrozit či poškodit lidské zdraví, vyžaduje zákon po všech provozovatelích potravinářských podniků dodržování určitých základních povinností, aby byla zaručena jejich zdravotní nezávadnost a jakost. Některé tyto povinnosti jsou dále podrobněji rozvedeny v prováděcích vyhláškách.⁷³ Na prvním místě je uvedena povinnost dodržovat smyslové, fyzikální, chemické a mikrobiologické požadavky na jakost potravin a dále povinnost dodržovat ve všech fázích výroby a uvádění potravin do oběhu technologické a hygienické požadavky, způsob a podmínky přepravy, skladování a manipulace s potravinami. Jedná se o nejobecnější povinnosti, které pokrývají všechny fáze výroby a nakládání s potravinami, které jsou upraveny nejen Zákonem o potravinách, ale jak bylo již výše uvedeno, i sérií prováděcích vyhlášek.⁷⁴ Další povinností, kterou je na místě zmínit, je oznamování zahájení změny nebo ukončení výkonu předmětu činnosti podle Zákona o potravinách příslušnému orgánu dozoru, a to nejpozději v den, kdy tyto skutečnosti nastaly. Pokud jde o potraviny neživočišného původu, orgánem státního dozoru je Státní zemědělská a potravinářská inspekce, v případě ostatních potravin živočišného

---

⁷¹ Ustanovení čl. 3 odstavec 2 Nařízení ES č. 178/2002.

⁷² Ustanovení čl. 3 odstavec 3 Nařízení ES č. 178/2002.

⁷³ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 33.

⁷⁴ Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, str. 34.

původu vykonává státní dozor Státní veterinární správa ČR. Konkrétní kompetence obou institucí jsou uvedeny v zákoně č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů, resp. zákoně č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů.

Pro výrobu potravin jsou v Zákoně o potravinách specifikovány jen tři zvláštní povinnosti. Nejvýznamnější z nich je „zajistit pravidelnou kontrolu dodržování požadavků kladených tímto zákonem a technických požadavků na zdravotní nezávadnost a jakost vyráběných potravin“⁷⁵. Další dvě povinnosti jsou značně konkrétní a týkají se pouze výroby balených vod a tepelně neopracovaných potravin s vaječným obsahem.

5.3 Ozařování potravin

Ozařování potravin je moderní metoda ošetření, která zajišťuje zejména usmrcování bakterií, které mohou způsobit otravu z potravin, ale také oddálení zrání ovoce a zastavení klíčení zeleniny.⁷⁶ Obecnou úpravu ozařování poskytuje ustanovení § 4 Zákona o potravinách, které je provedeno vyhláškou č. 133/2004 Sb., o podmínkách ozařování potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozáření na obalu⁷⁷.

Provádět jej lze pomocí ultrafialového záření o určité vlnové délce, a to pouze v případě vody určené k výrobě balené kojenecké vody a balení pitné vody (za předpokladu, že nedojde ke změně základní složky) a vody, které bude použito k výrobě potravin.

Ionizující záření má podstatně širší uplatnění, ale i tak jím lze upravit pouze potraviny uvedené v příloze č. 1 Vyhlášky o ozařování. Patří mezi ně např., brambory, cibule, sušené ovoce, rýžová mouka, atd. Omezená je i výše průměrné

---

⁷⁵ Ustanovení § 3 odst. 2 písm. b) Zákona o potravinách.

⁷⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. EFSA posoudil bezpečnost ozařování potravin. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/efsa/efsa-posoudil-bezpecnost-ozarovani.html>.

⁷⁷ Dále v textu jen „Vyhláška o ozařování“.

přípustné absorbované dávky záření, kterou lze vypočítat na základě vzorce uvedeného v příloze č. 2 též vyhlášky. Přesto existuje i obecné omezení, dle kterého lze ionizující záření použít, pouze pokud

- a) „*pro to existuje dostatečná technologická nutnost*
- b) *nevznikne zdravotní riziko pro spotřebitele*
- c) *je to příznivé pro spotřebitele*
- d) *není ozáření použito jako náhrada hygienických a zdravotních opatření nebo správné výrobní a zemědělské praxe*“⁷⁸.

Potraviny a suroviny ošetřené ozářením musí být na obalu vedle názvu složky označeny údajem „ošetřeno ionizujícím zářením“ nebo „ošetřeno ionizací“.

5.4 Balení potravin

Obal potravin plní hned několik funkcí a je zejména pro trh s potravinami velice důležitý. Kromě primární ochrany potravin před mechanickým poškozením a ostatními nepříznivými vlivy (např. chemickými, fyzikálními atd.), dokáže obal podstatně prodloužit a ovlivnit trvanlivost potravin. Dále poskytuje prostor pro uvedení informací o výrobku a usnadňuje i jeho manipulaci a konečně je také prostředkem reklamy.⁷⁹

V některých případech potravin obalem neopatřuje výrobce, nebo nejsou baleny vůbec. Z tohoto hlediska můžeme potraviny rozdělit na balené, zabalené a nebalené. První skupina zahrnuje potraviny, které jsou baleny přímo výrobcem ještě před uvedením do prodeje, zatímco zabalené potraviny jsou např. naporcovány v místě prodejny bez přítomnosti zákazníka a až poté zabaleny. Příkladem této skupiny potravin mohou být např. jednotlivé porce sýra zabalené do potravinářské folie, jak se vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém judikátu sp. zn. 7 As 34/2008. I tento způsob balení dle názoru soudu splňuje všechny zákonné požadavky na obal potravin uvedené v ustanovení § 5 Zákona o

---

⁷⁸ Ustanovení § 4 odstavec 2 Vyhlášky o ozařování.

⁷⁹ Dobiáš, J.-Čurda, D.: Sylabus textů k přednáškám z předmětu Balení potravin – Provizorní učební text, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2004, str. 4.

potravinách, zejména pak nemožnost změny obsahu bez otevření či změny obalu. Tento názor byl potvrzen i v dalších rozhodnutích téhož soudu, například rozsudkem sp. zn. 4 Ads 87/2012.

Toto dělení má svůj význam například pro povinnost označování potravin, specifické požadavky jsou zejména u nebalených potravin.⁸⁰ Více k tématu označování potravin v další kapitole.

Zákonnou úpravu balení potravin můžeme rozdělit zejména na obecné a zdravotní požadavky. Související je také otázka likvidace a technických požadavků na obaly, ovšem to jsou už témata, která do potravinového práva nespádají.

Zákon o potravinách věnuje balení potravin pouze jediné ustanovení § 5, které ale má omezený rozsah. Vztahuje se totiž pouze na doplňky stravy, přídatné látky, látky určené k aromatizaci a pomocné látky. Provozovatel potravinářského podniku, který je uvádí do oběhu, má povinnost „*používat pouze takové obaly a obalové materiály, které*

- a) *chrání potravinu před znehodnocením a znemožňují záměnu nebo změnu obsahu bez otevření nebo změny obalu,*
- b) *odpovídají požadavkům na předměty a materiály přicházející do přímého styku s potravinami,*
- c) *senzory ani jiným způsobem neovlivní potravinu.*⁸¹

Toto ustanovení má za cíl zajistit ochranu potraviny před vnějšími vlivy, a to jak pocházejícími z vnějšího prostředí, ale i obalu samotného. Zákon v tomto ustanovení na zákon č. 20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu, který byl k začátku roku 2012 zrušen.

Obecné požadavky na balení potravin jsou vcelku stručné, a tak většího významu nabývají zdravotní požadavky na obaly potravin.

---

⁸⁰ Babička, L.: Průvodce světem potravin, 3.aktualizované vydání, Ministerstvo zemědělství-Odbor bezpečnosti potravin, Praha, 2012, str. 34.

⁸¹ Ustanovení § 5 Zákona o potravinách.

Obal je v bezprostředním styku s potravinou a je vystaven různým vnějším vlivům jako je teplo, sluneční záření, chlad, ale i mechanické zatížení atd. Nejdůležitějším požadavkem na obal je ale zachování zdravotní nezávadnosti potravin, a to i navzdory vnějším vlivům, které mohou mít za následek kontaminaci potravin obalovým materiálem.

Základním předpisem je v tomto ohledu Zákon o ochraně veřejného zdraví, který upravuje např. povinnost, aby složení obalů odpovídalo prováděcím předpisům. Těmi jsou zejména vyhláška č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmami a vyhláška č. 409/2005 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody.

5.5 Označování potravin

Hlavním zdrojem, ze kterého může spotřebitel čerpat informace o potravinách, je jejich obal. Údaje na něm uvedené jsou tedy velmi důležité a podléhají přísné zákonné regulaci. *„Označením se rozumí jakákoli slova, údaje, ochranné známky, obchodní značky, vyobrazení nebo symboly, které se vztahují k určité potravine a jsou umístěny na obalu, dokladu, nápisu nebo etiketě,…”*⁸² Producent musí tedy už při výrobě obalu dobře znát platnou právní úpravu, neboť označování potravin podléhá přísným a detailním zákonným požadavkům.

Vzhledem k otevřenosti trhu Evropské unie je oblast označování potravin upravena přímo použitelným nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011, o poskytování informací o potravinách spotřebitelům⁸³, jehož primárními cíli, jak je z jeho textu patrné, je přispět k vysoké míře ochrany zdraví spotřebitelů a zaručit jejich právo na informace. Jde o vytvoření společného základu a rámce, který poskytuje základní definice,

---

⁸² Babička, L.: Průvodce světem potravin, 3.aktualizované vydání, Ministerstvo zemědělství-Odbor bezpečnosti potravin, Praha, 2012, str. 3.

⁸³ Dále v textu jen „Nařízení o označování“.

požadavky a zásady pro opatření v oblasti označování potravin, a to jak na úrovni unijní, tak na úrovni vnitrostátní.⁸⁴

Česká platná právní úprava označování potravin je zejména v Zákoně o potravinách v ustanoveních § 6-9 a dále v prováděcí vyhlášce č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků⁸⁵.

Základní povinností, která platí pro označování všech druhů potravin, a která je uvedena v ustanovení § 3 odst. 3 Vyhlášky o označování, vyžaduje, aby označení bylo pro spotřebitele srozumitelné, uvedené na viditelném místě, snadno čitelné, nezakryté, nepřerušené jinými údaji, nesmazatelné a vyjádřené v nekódované formě. Vyhláška o označování ovšem v ustanovení § 4 obsahuje i další obecná omezení, zejména povinnost neuvádět označením spotřebitele v omyl, co se týče charakteristiky potraviny (vlastností, složení, množství, trvanlivosti, atd.), nebo účinků, které může potravina vyvolat.

Konkrétní povinné údaje, které výrobce musí u potraviny uvést, se, jak již bylo výše uvedeno, liší podle toho, zda se jedná o potraviny balené, zabalené či nebalené.

U balených potravin je největší počet povinně uváděných údajů, které výrobce musí uvést na obalu určeném pro spotřebitele, na vnějším obalu nebo na jeho nesnadno oddělitelných součástech, případně na připojených součástech.⁸⁶ Jejich taxativní výčet najdeme v ustanovení § 6 odst. 1 Zákona o potravinách, přičemž dle čtvrtého odstavce téhož ustanovení musí být v českém jazyce. Patří mezi ně např. název obchodní firmy a sídlo výrobce, údaj o zemi původu potraviny, o množství výrobku, datum použitelnosti, resp. datum minimální trvanlivosti, údaj o způsobu skladování, použití, či údaj o složení potraviny. Ten musí být uveden slovem „složení“ a jeho jednotlivé složky se řadí sestupně podle jejich obsahu v době výroby, přičemž složky, které tvoří méně než 2 %, mohou být uvedeny na konci v různém pořadí. V případě, že se složka potraviny sama skládá z dílčích složek, uvedou se i tyto samostatně. U jednosložkových potravin (pokud je název potraviny totožný s názvem složky), čerstvého ovoce a zeleniny,

---

⁸⁴ Odstavce 3 a 13 preambule Nařízení o označování.

⁸⁵ Dále v textu jen „Vyhláška o označování“.

⁸⁶ Ustanovení § 3 odstavce 1 Vyhlášky o označování.

sycených vod, kvasného octa, sýrů, másla, kysaného mléka a smetany, není za určitých podmínek třeba uvádět na obalu složky potravin. Mezi další povinně uváděné údaje u balených potravin patří označení šarže, údaj o ošetření potravin nebo suroviny ionizujícím zářením, výživové hodnotě či jakosti. Omezenější výčet povinně uvedených údajů mají obaly, jejichž největší plocha povrchu je menší než 10 cm² a skleněné lahve určené k opakovanému použití.

Potravin zabalené mimo provozovnu výrobce a bez přítomnosti spotřebitele mají také omezenější povinnost označení a není vyžadován např. údaj o způsobu skladování nebo o výživové hodnotě.

V případě, že je nebalená potravina nabízena přímo k prodeji, musí být na viditelném místě doplněna údajem o názvu druhu, skupiny či podskupiny potravin, množství výrobku, datem použitelnosti nebo minimální trvanlivosti, údajem o možnosti nepříznivého ovlivnění zdraví, ošetření potravin nebo suroviny ionizujícím zářením a jakosti.

Kromě povinných údajů výrobci na obalech uvádějí i další informace, které mohou ovlivnit spotřebitele při jejich výběru. Patří mezi ně zejména tzv. výživová a zdravotní tvrzení.

Jedná se o pojmy, které jsou upraveny a definovány nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin⁸⁷. Mohou mít zásadní vliv na spotřebitele při výběru potravin, protože daný výrobek svým tvrzením o zvláštním výživovém nebo zdravotním účinku zvýhodňuje oproti ostatním srovnatelným produktům. Proto i tyto informace, uváděné na obalu výrobku nepovinně, podléhají právní regulaci.

Obecné požadavky na oba druhy tvrzení uvádí, že nesmí být nepravdivá, dvojsmyslná a klamavá. Dále nesmí vybízet k nadměrné konzumaci daného výrobku nebo ji naopak omlouvat, nebo snad vyvolávat pochyby o bezpečnosti a výživové přiměřenosti jiných potravin.

Výživová tvrzení jsou všechna ta, která uvádí, naznačují, nebo z nich vyplývá, že potravina má určité prospěšné výživové vlastnosti, a to v důsledku energetické hodnoty (kterou poskytuje, poskytuje ve snížené nebo zvýšené míře,

---

⁸⁷ Dále v textu jen „Nařízení č. 1924/2006“.

nebo naopak neposkytuje) nebo živin či jiných látek (které obsahuje, obsahuje ve snížené nebo zvýšené míře, nebo neposkytuje vůbec). Použít lze pouze ta tvrzení, která jsou uvedena v příloze Nařízení č. 1924/2006, a to za podmínek tamtéž uvedených. V současné době je jich 30 a jsou jimi např. *s nízkou energetickou hodnotou, bez cukrů, zdroj vlákniny, se sníženým obsahem [název živiny]* atd.

Každé tvrzení, které uvádí, naznačuje, nebo ze kterého vyplývá, že existuje souvislost mezi kategorií potravin, potravinou nebo některou z jejích složek a zdravím, je zdravotním tvrzením podle Nařízení č. 1924/2006. Mohou mít opravdu zásadní vliv na spotřebitele, a proto také vychází z vědeckých poznatků, které jsou všeobecně uznávané⁸⁸ Zdravotní tvrzení musí kromě obecných požadavků splňovat i ty zvláštní. Nepřípustná jsou ta tvrzení, která naznačují, že nekonzumováním dané potravin může být ohroženo zdraví, která odkazují na míru nebo množství úbytku hmotnosti, anebo která odkazují na doporučení jednotlivých lékařů nebo odborníků a sdružení, kteří nejsou uvedeni v Nařízení č. 1924/2006. Konkrétní seznam zdravotních tvrzení, která lze na obalech uvádět, obsahuje nařízení Komise (EU) č. 432/2012 ze dne 16. května 2012, kterým se zřizuje seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika onemocnění a o vývoji a zdraví dětí⁸⁹. Jako příklad lze uvést *Bílkoviny přispívají krůstu svalové hmoty; Sušené švestky přispívají k normální činnosti střev;* nebo *Voda přispívá k udržení normální regulace tělesné teploty.*

Zvláštní kategorií zdravotních tvrzení je tzv. tvrzení o snížení rizika onemocnění, kterým je „každé zdravotní tvrzení, které uvádí, naznačuje nebo ze kterého vyplývá, že spotřeba určité kategorie potravin, potravin nebo některé z jejích složek významně snižuje riziko vzniku určitého lidského onemocnění“⁹⁰. K výkladu tohoto pojmu vznesl v rámci své rozhodovací činnosti Nejvyšší správní soud předběžnou otázku Soudnímu dvoru Evropské unie, který ve věci C-299/2012 uvedl, že dané ustanovení čl. 2 odst. 2 bod 6 Nařízení č. 1924/2006 se má vykládat tak, že aby se jednalo o tvrzení o snížení rizika onemocnění dle uvedeného nařízení, není třeba, aby výslovně uvádělo pojem „významně“.

---

⁸⁸ Babička, L.: Průvodce světem potravin, 3. aktualizované vydání, Ministerstvo zemědělství-Odbor bezpečnosti potravin, Praha, 2012, str. 5.

⁸⁹ Dále v textu jen „Nařízení č. 432/2012“.

⁹⁰ Ustanovení čl. 2 odst. 2 bod 6 Nařízení č. 1924/2006.

5.6 Uvádění potravin do oběhu

Co se rozumí pojmem „uvádění do oběhu“ bylo již vysvětleno v kapitole 3.4, ovšem aby s potravinou mohlo být takto nakládáno, je třeba splnit ještě další podmínky, které jsou uvedeny zejména v ustanovení § 10 – 11a Zákona o potravinách.

Základním omezením je zákaz uvádět do oběhu potraviny, které jsou zdravotně závadné, klamavě označené, jsou neznámého původu, překračují nejvyšší přípustné úrovně kontaminace radionuklidy, nebo jsou ozářené v rozporu se zákonem a vyhláškou. Do oběhu také nesmí být uváděny potraviny s prošlým datem použitelnosti, s výjimkou těch, které jsou takto označeny, a také jsou-li zdravotně nezávadné. Potraviny, které jsou v rozporu s těmito uvedenými zákazy, je provozovatel potravinářského podniku povinen okamžitě stáhnout z dalšího oběhu. Stejně tak musí učinit u potravin, které jsou baleny v rozporu se zákonem, jsou nedostatečně nebo nesprávně označené, neodpovídají požadavkům na jakost, nebo jsou páchnoucí, poškozené, deformované, atp.

Provozovatel potravinářského podniku je povinen zachovat zdravotní nezávadnost a jakost potravin správným skladováním (včetně uchovávání při stanovených teplotách), vyloučením přímého styku s látkami nepříznivě ovlivňujícími tyto vlastnosti a odděleným umístěním a označením potravin, použitelných k jiným než původním účelům a s prošlým datem minimální trvanlivosti. V případě, že potravina byla rozbalena, např. za účelem prodeje jejich jednotlivých částí, je provozovatel povinen přiměřeně zkrátit datum minimální trvanlivosti nebo použitelnosti a stanovit další podmínky jejího uchování.

Potraviny vyrobené nebo uvedené do oběhu na území Evropské unie, nesmí být odmítnuty k uvedení do oběhu na území České republiky. Stejně tak tomu je u potravin ze smluvních států Evropského hospodářského prostoru. V obou případech se to týká potravin za předpokladu, že vyhovují předpisům pro výrobu a uvádění na trh daného státu, nebo pokud pro jejich výrobu existuje

dostatečná výrobní dokumentace, na jejímž základě je možné provést dodatečné šetření.

5.7 Novela zákona o potravinách

Návrh nejzásadnější novely potravinového práva od platnosti stávajícího zákona byl vládou předán poslanecké sněmovně dne 6.1.2014. Bez větších obtíží prošel celým legislativním procesem a změny tak nabydou účinnosti ke dni 1.1.2015.

Dle znění Důvodové zprávy k novele zákona o potravinách je zámek ke změně úpravy hned několik. Mezi ty nejvýznamnější patří např. odstranění nesouladu v terminologii, který již byl naznačen výše. Vyskytující se duplicita pojmů, která sama o sobě není příliš žádoucí, se v některých případech ani nepřekrývá v plném rozsahu. Nové znění zákona tak obsahuje podstatně menší výčet definic, když vypouští např. vymezení pojmu potravin či surovin, a ostatní nechává na příslušném nařízení.

Dalším významným faktorem je fakt, že dle nového znění Nařízení o označování, které nabyde účinnosti v prosinci roku 2014, významně rostou požadavky na označování nebalených potravin, čemuž neodpovídá čeká úprava. Nově proto tak např. přibývá povinnost uvedení údajů o množství hlavní složky.

Nelogické zařazení kontroly zvěřiny pod krajské hygienické stanice, je další příčinou změny zákona. Proto s účinností novely tato kompetence přejde na Státní veterinární správu, která má v tomto oboru daleko specializovanější personální obsazení.

Veřejnosti asi nejznámější novinkou je speciální informační povinnost provozovatelů potravinářského podniku s obratem přesahujícím 5 mld. Kč. Takový obchodník je povinen spotřebitelům při vstupu do prodejny viditelně a čitelně uvést seznam pěti zemí, ze kterých odebírá nejvíce dovezených potravin, včetně procentuálního vyjádření jejich podílu. Stejně údaje je pak obchodník povinen sdělit i Ministerstvu zemědělství. Důležité je zde však zdůraznit, že se

jedná o země, od kterých je potravina odebrána, tzn. nakoupena. Nemusí se tak jednat o země původu potravin.

Výrazně se také zvyšují hranice pokut za správné delikty v oblasti potravinového práva. Např. za označení potraviny v rozporu se zákonem je možné uložit pokutu ve výši až 10 milionů Kč, přičemž dle stávající úpravy může pokuta být nejvýše 1 milion Kč.

5.8 Shrnutí

Samotný Zákon o potravinách není moc obsáhlým právním předpisem, plní spíše roli rámce pro velké množství prováděcích vyhlášek, které upravují podrobné požadavky jednotlivých oblastí, které se týkají potravin. Čím dál větší roli v této oblasti hrají předpisy Evropské unie, které v některých případech nahrazují prováděcí vyhlášky a jsou přímo použitelné. Česká úprava na ně někdy i přímo odkazuje a je tedy třeba se orientovat nejen ve vnitrostátních normách.

6 EKOLOGICKÉ ZEMĚDĚLSTVÍ JAKO ALTERNATIVNÍ ZPŮSOB VÝROBY POTRAVIN

6.1 Charakteristika ekologického zemědělství

S proměnou zemědělství v průběhu 20. století spočívající v jeho zprůmyslnění a industrializaci se začaly projevovat první změny, zejména poškozování přírody (snižování kvality půdy), problémy s plodností hospodářských zvířat, snižování kvality potravin anebo ohrožování sociálních jistot rolníků.⁹¹ Mezi důvody těchto změn a zároveň podněty k alternativnímu způsobu hospodaření (ekologickému zemědělství) patří používání agrochemikálií, které zahrnuje jak nadměrné používání některých z nich, tak neznámé dlouhodobé účinky. Dalšími příčinami je např. řízená reprodukce, umělá inseminace či jednostranné šlechtění plemen. Spíše ekonomické důsledky pak má snižování přímého odběru potravin od zemědělce, zvětšování přepravních vzdáleností a snižování výkupních cen. Výsledkem všeho výše uvedeného je obecné snížení významu zemědělství ve společnosti a zejména zhoršení kvality potravin a poškození krajiny a životního prostředí.⁹²

Ekologickým zemědělstvím se rozumí způsob hospodaření, který nepoužívá chemických hnojiv, postřiků a jiných umělých látek. Respektuje přírodní cykly, přirozené potřeby zvířat, ochranu životního prostředí a preferuje kvalitu před kvantitou.⁹³ V rámci ekologického zemědělství jsou šetrnými zpracovatelskými postupy vyráběny potraviny, které neobsahují žádné chemicko-syntetické látky, a po nezávislé kontrole jsou označeny jako „biopotraviny“.⁹⁴

---

⁹¹ Urban, J. – Šarapatka, B. a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl, 1. vydání, Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Praha, 2003, str. 11.

⁹² Urban, J. – Šarapatka, B. a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl, 1. vydání, Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Praha, 2003, str. 12.

⁹³ BIOINSTITUT. Co je ekologické zemědělství. *Bioinstitut* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z : <http://www.bioinstitut.cz/ekologicke.html>.

⁹⁴ Urban, J. – Šarapatka, B. a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl, 1. vydání, Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Praha, 2003, str. 23.

Význam této oblasti v posledních letech stoupá. Ke dni 31.12.2013 bylo v ekologickém zemědělství obhospodařováno 493 394 ha, což představuje 11,68 % zemědělské půdy v České republice.⁹⁵ Pro porovnání, v roce 2000 bylo stejným způsobem obhospodařováno pouze 3,86 % půdy a v roce 1991 dokonce pouhých 0,41 %.⁹⁶ Nutno podotknout, že nevzrůstá jen výměra obhospodařované půdy, ale také počet registrovaných zemědělců, kteří hospodaří dle zásad ekologického zemědělství. V roce 1991 jich bylo v republice registrováno 132, v roce 2000 již 563 a konečně ke konci roku 2013 to bylo už 4060 ekofarem.⁹⁷

Tak jako oblast výroby běžných potravin i ekologické zemědělství podléhá právní úpravě. Na vnitrostátní úrovni jí je zejména zákon č. 242/2002 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/2002 Sb., o správních poplatcích, ve změně pozdějších předpisů⁹⁸, na unijní potom nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91⁹⁹.

6.2 Podmínky ekologického hospodaření

Hospodařit dle zásad ekologického zemědělství může každý, ovšem aby mohl čerpat výhod z něj vyplývajících, jako je čerpání dotací, či užívání označení „biopotravina“ pro své výrobky, je třeba splnit určité zákonné požadavky. Proto se může spotřebitel spolehnout, že produkty určitého označení splňují konkrétní kvalitativní požadavky.

Ekologickým podnikatelem, jak uvádí Zákon o potravinách, může být pouze osoba „*kteřá je evidována podle zvláštního právního předpisu*¹⁰⁰ a

---

⁹⁵ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2013. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/308851/Statistika_EZ_zakladni_31_12_2013.pdf.

⁹⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2009. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2009.pdf.

⁹⁷ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Základní statistické údaje ekologického zemědělství k 31.12.2009. In: *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2009.pdf.

⁹⁸ Dále v textu jen „Zákon o ekologickém zemědělství“.

⁹⁹ Dále v textu jen „Nařízení o ekologické produkci“.

¹⁰⁰ Evidence dle zákona č. 252/1997 Sb., o zemědělství.

registrována podle tohoto zákona, a hospodaří na ekofarmě“¹⁰¹. Registraci spravuje Ministerstvo zemědělství a podáním žádosti o registraci začíná tzv. období přechodu na ekologickou produkci. Během tohoto období je třeba dodržovat určitá pravidla ekologické produkce, která závisí na tom, co zemědělec pěstuje nebo chová. Dle Nařízení o ekologické produkci se jedná o „přechod od konvenčního zemědělství na zemědělství ekologické, a to ve stanovené době, během níž jsou uplatňována ustanovení týkající se ekologické produkce“¹⁰², další úprava je pak v ustanovení čl. 17 téhož nařízení. Konkrétní podmínky, včetně délky přechodného období, upravuje v ustanoveních čl. 36 – 38a nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu¹⁰³. Současně s podáním žádosti o registraci musí žadatel doložit potvrzení o pozitivním výsledku vstupní kontroly, kterou provádí pověřená osoba. Více o provádění kontrol v ekologickém zemědělství v následující podkapitole.

Registrace osoby podnikající v ekologickém zemědělství může být za podmínek uvedených v ustanovení § 8 Zákona o ekologickém zemědělství zrušena. Může se tak stát jednak z vůle registrovaného, tedy na základě jeho písemné žádosti, tak i z jiných důvodů, např. pokud registrovaná osoba zemřela, zanikla, pokud došlo k převodu či přechodu ekofarmy na osobu, která nehospodaří na jiné ekofarmě a nemůže tak dojít k pokračování v ekoprodukci, anebo pokud po pozbytí platnosti smlouvy o kontrolní činnosti mezi registrovaným a kontrolním subjektem nedojde do 30 dnů k uzavření nové smlouvy. Ministerstvo zemědělství dále zruší registraci i z dalších důvodů, zejména pokud osoba opakovaně porušila požadavky na ekologické zemědělství stanovené jednak českými, tak unijními předpisy, přičemž za opakované porušení se považuje porušení do 1 roku od právní moci rozhodnutí o uložení pokuty. Poslední skupina důvodů pro zrušení registrace souvisí s produkcí ekofarmy, resp. získáváním osvědčení na bioprodukt či biopotravinu (viz dále).

---

¹⁰¹ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. d) Zákona o potravinách.

¹⁰² Ustanovení čl. 2 písm. h) Nařízení o ekologické produkci.

¹⁰³ Dále v textu jen „Prováděcí nařízení o ekologické produkci“.

Registrace bude zrušena tomu ekologickému podnikateli, který do 12 měsíců od ukončení období přechodu, tedy zahájení ekologické produkce, nezíská alespoň jedno osvědčení na bioprodukt, a dále nezíská alespoň jedno takové osvědčení každý následující kalendářní rok. Podobně tomu je u výrobce biopotravin, ovšem s tím rozdílem, že na získání prvního osvědčení na biopotravinu má 24 měsíců, povinnost zisku jednoho osvědčení během každého následujícího kalendářního roku je shodná.

Vedle výše uvedených formálních požadavků registrace, existují samozřejmě daleko podstatnější obecná omezení. Jedním z nich je, že dle ustanovení § 4 Zákona o ekologickém zemědělství, lze chovat pouze zvířata uvedená ve vyhlášce č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství. Jedná se o skot, koně, prasata, ovce, kozy, králíky, drůbež, ryby a stredoevropské ekotypy včely medonosné. U rostlin žádná podobná omezení nejsou.

Zabezpečit naprostou izolaci ekologického zemědělství od konvenčního nelze ani fyzicky, natož právně. Přesto je třeba zajistit eliminaci rizik přenosu látek používaných v běžném zemědělství a tuto roli plní ustanovení § 10 Zákona o ekologickém zemědělství. V případě, že pozemky neobhospodařované ekologicky sousedí s těmi, u kterých je to naopak, má ekologický podnikatel povinnost „*učinit vhodná opatření, kterými sníží riziko škodlivých vlivů na jím ekologicky obhospodařované pozemky, a to na nejnižší možnou míru;*“.¹⁰⁴ Jako příklady takových opatření uvádí zákon výsadbu živých plotů, větrolamy, pásy zeleně, izolační travnaté pásy anebo cesty.

6.3 Výjimky z ekologického hospodaření

Přestože to nemusí být na první pohled patrné, výjimky z ekologického zemědělství jsou žádoucí. Vzhledem k přísnosti norem a rozmanitosti podmínek, ať už podnebných, zeměpisných nebo vzhledem k různému stupni rozvoje, je vhodná existence možnosti zmírnit či upravit nároky na zemědělství

---

¹⁰⁴ Ustanovení § 10 Zákona o ekologickém zemědělství.

znevýhodněné některou z uvedených skutečností.¹⁰⁵ Pokud by pro zemědělce bylo naprosto nereálné splnit všechny požadované náležitosti, jejich motivace k alternativě konvenčnímu zemědělství by byla nulová.

Existenci výjimek a obecné důvody pro jejich udělení stanovuje ve článku 22 Nařízení o ekologické produkci. Základním principem je, že udělování výjimek by mělo být, jak vyplývá už z jejich podstaty, omezeno na minimum. Mohou být časově omezené a výčet důvodů pro jejich udělení je taxativní. Jako příklad důvodu pro udělení výjimky lze uvést nezbytnost zajištění zachování nebo zahájení ekologické produkce v podnicích s podnebným, zeměpisným nebo strukturálním omezením, případně nezbytnost zajištění přístupu ke krmivu, osivu atd., pokud tyto zdroje nejsou na trhu k dispozici v ekologické kvalitě.

V českém Zákoně o ekologickém zemědělství je udělování výjimek upraveno v ustanovení § 9, přičemž výjimky tamtéž vyjmenované, uděluje na žádost Ministerstvo zemědělství. V případě výjimek týkajících se rozmnožovacího materiálu nezískaného v ekologickém zemědělství, je příslušným Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Příkladem výjimky, kterou může Ministerstvo zemědělství na základě ustanovení čl. 39 Prováděcího nařízení o ekologické produkci povolit, je vazné ustájení dobytka v malých zemědělských jednotkách, kde není možnost chovu ve velkých skupinách, které by dobytek vychovaly k jeho etologickým potřebám.

6.4 Systém kontroly v ekologickém zemědělství

Aby bylo možné zaručit, že podmínky ekologického zemědělství jsou plněny, a že produkty takového zemědělství jsou tedy určité kvality, bylo třeba zajistit systém kontroly a záruky. Státní dozor vykonává Ministerstvo zemědělství, které ale může se soukromou právnickou osobou, či organizační složkou státu uzavřít veřejnoprávní smlouvu, na jejímž základě je pak tento subjekt oprávněn provádět kontroly, vydávat osvědčení o původu bioproduktu a biopotraviny, atd. V současné době jsou těmito kontrolními subjekty, které

---

¹⁰⁵ ČEREŠŇÁKOVÁ, K. Projev zásady flexibility v ekologickém zemědělství – výjimky. In: *epravo.cz* [online]. [cit. 2014-6-24]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/projev-zasady-flexibility-v-ekologickem-zemedelstvi-vyjimky-93835.html>.

zajišťují kontroly v souvislosti s vydáním osvědčení o původu bioproduktu, biopotraviny a jiného bioproduktu, KEZ o.p.s.; ABCERT AG, organizační složka; Biokont CZ, s.r.o.; BUREAU VERITAS CZECH REPUBLIC, spol. s r.o.. Státním kontrolním orgánem je pak Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský, který vykonává kontrolu týkající se dodržování právních předpisů ohledně krmiv, potravin, zdraví a dobrých životních podmínek zvířat.¹⁰⁶ Každému z těchto kontrolních subjektů a orgánů je přidělen číselný kód, který jej identifikuje.

Každý žadatel o registraci jako ekologický podnikatel je dle ustanovení § 6 odst. 3 Zákona o ekologickém zemědělství povinen uzavřít s některým z kontrolních subjektů smlouvu, na jejímž základě je tento subjekt do 60 dnů od uzavření smlouvy povinen provést vstupní kontrolu. Výsledek této kontroly, při níž nebylo zjištěno žádné porušení podmínek podle Zákona a Nařízení o ekologickém zemědělství, je potom připojen k žádosti o registraci.

Dle ustanovení čl. 65 odst. 1 Prováděcího nařízení o ekologické produkci, musí alespoň jednou ročně ze strany kontrolního orgánu nebo subjektu proběhnout kontrola všech hospodářských subjektů. Krom toho ustanovení téhož článku, odst. 4 umožňuje i namátkové, neohlášené kontroly, které jsou prováděny na základě vyhodnocení možnosti rizika nesouladu produkce s příslušnými pravidly. Při všech typech kontrol je samozřejmě Prováděcím nařízením vyžadována i plná součinnost hospodářského subjektu.

6.5 Bioprodukty, biopotraviny a jejich označování

Pouze skutečnost, že potraviny jsou produktem ekologického zemědělství, nestačí k tomu, ale mohly být označovány předponou „bio-“. Podle Zákona o ekologickém zemědělství je „biopotravinou“ *„potravina vyrobená za podmínek uvedených v tomto zákoně a předpisech Evropské unie, splňující požadavky na jakost a zdravotní nezávadnost stanovené zvláštními právními předpisy“*¹⁰⁷. V případě, že produktem ekologického zemědělství je surovina

---

¹⁰⁶ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Kontrolní organizace. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-6-17]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>.

¹⁰⁷ Ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) Zákona o ekologickém zemědělství.

rostlinného nebo živočišného původu, jedná se, dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) téhož zákona, o „bioprodukt“.

Nařízení o ekologické produkci v ustanovení čl 23 odst. 1 jasně uvádí, že používat výrazy, které naznačují, že výrobek je produktem ekologického zemědělství je zakázáno, nesplňují-li všechny požadavky téhož nařízení. Výslovně jsou pak uvedeny výrazy „bio“, „eko“ a pro český jazyk „biologické“ a „ekologické“.

Přestože je potravina produktem ekologického zemědělství, aby mohla být označena grafickým logem, musí získat ještě tzv. osvědčení o původu biopotraviny či bioproduktu, jehož podrobnosti upravuje Zákon o ekologickém zemědělství v ustanovení § 22 a 23. Udělit jej může na žádost kontrolní subjekt a platné je minimálně 1 kalendářní rok, maximálně však 15 měsíců. Díky této omezené platnosti je zaručena pravidelná kontrola dodržování podmínek ekologického zemědělství během výroby. Jak již bylo uvedeno, biopotraviny a bioprodukty, které získaly osvědčení o původu, jsou označeny grafickým logem, tzv. „biozebrou“, viz příloha, obrázek 1. Kromě toho podléhají biopotraviny a bioprodukty označování dle Nařízení o ekologickém zemědělství. Potraviny označené dle téhož nařízení (jak bylo popsáno výše) musí být dále označeny číselným kódem, který označuje kontrolní subjekt, kterému „*podléhá poslední hospodářský subjekt, který provedl poslední fázi produkce nebo přípravy*“¹⁰⁸. Na základě tohoto kódu je možné na internetových stránkách daného kontrolního subjektu dohledat podrobnosti o kontrole výrobku.¹⁰⁹ Dále musí být balené potraviny opatřeny logem listu a hvězd (viz příloha, obrázek 2), které vyjadřuje, že se jedná o produkt podle Nařízení o ekologické produkci. Toto logo musí být doplněno označením místa, kde byly vyprodukovány suroviny, z nichž se produkt skládá. To vše a další podrobnosti označování je uvedeno ve článku 24 Nařízení o ekologické produkci.

6.6 Shrnutí

---

¹⁰⁸ Čl. 24 odst. 1 písm. a) Nařízení o ekologické produkci.

¹⁰⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Biopotraviny. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-6-20]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/biopotraviny/>.

Vznik ekologického zemědělství je v podstatě návratem zpět na začátek, kdy zemědělství bylo obhospodařováno bez použití větší techniky a zejména moderních chemických přípravků. Právní regulace tohoto způsobu hospodaření je na místě, i vzhledem k rostoucímu podílu ekologického způsobu hospodaření. Pro zvláštní kontrolu a certifikaci zvolil stát přenesení své působnosti na soukromé subjekty, což se velmi osvědčilo.

7 OZNAČENÍ ZARUČUJÍCÍ KVALITU POTRAVIN

S rostoucím množstvím výrobků na trhu bylo pro spotřebitele čím dál složitější se zorientovat mezi produkty a najít ty kvalitní, tradiční či regionální. Zároveň se výrobci potravin, kteří byli výjimeční např. dlouholetou a jedinečnou recepturou, hůře prosazovali a jejich produkty se utápěly v záplavě dalších podobných výrobků. Proto se začaly prosazovat různé formy označení těchto produktů, které jsou něčím specifické, aby je spotřebitel mohl snáze rozeznat. Zároveň mají taková označení za úkol podporovat specifické a tradiční produkty, zvýšit jejich tržní hodnotu a propagovat hospodářství zemědělců z odlehlých oblastí.¹¹⁰ V současné době existuje velká řada označení, která jsou právně upravena, ale i těch, která jsou pouze komerční povahy.

7.1 Ochranná známka

První z možností, jak chránit potravinu a odlišit ji tak od ostatních, je použití ochranné známky. Je to způsob ochrany, který není vlastní pouze potravinám, ale produktům prakticky každého odvětví. Ochranná známka je upravená zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů¹¹¹. Nejedná se o logo, nebo nějaké jiné označení, kterým by bylo, po splnění určitých kritérií, možné označit potravinu a spotřebitel by tak mohl jistě rozpoznat, že daný výrobek má určité vlastnosti, kvality. Ochrannou známkou je „*jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby*“¹¹². Její pomocí tak může výrobce zajistit, že konkrétní název, obal atd., může používat pouze a jedině on.

---

¹¹⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Zaručené tradiční speciality podle legislativy ES. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-7-1]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/zarucene-tradicni-speciality/zarucene-speciality-posle-legislativy-es/>.

¹¹¹ Dále v textu jen „Zákon o ochranných známkách“.

¹¹² Ustanovení § 1 Zákona o ochranných známkách.

Toto výlučné právo užívat ochranné známky, v tomto případě ve spojení s výrobky, může její vlastník uplatňovat po podání přihlášky u Úřadu průmyslového vlastnictví a zápisu do rejstříku ochranných známek po dobu 10 let. Pak je třeba požádat o obnovu.

Právu užívat ochranné známky odpovídá povinnost ostatních zdržet se všech označení, která jsou shodná, a to u výrobků shodnými s těmi, pro které je ochranná známka zapsána. Stejně tak tomu je i v případě podobnosti a pravděpodobnosti záměny. Je vhodné ale dodat, že vlastník ochranné známky může poskytnout jiným osobám licence, na jejichž základě je vlastník licence ochrannou známkou také oprávněn používat.

Primárně jsou ochranné známky platné pouze pro území České republiky, za určitých podmínek mohou však být registrovány ochranná známka mezinárodní¹¹³, či Společenství¹¹⁴.

7.2 Chráněné označení původu

„Chráněné označení původu“ je možností, jak označit potravinu a odlišit ji tak od ostatních. Základní úpravu najdeme v nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin¹¹⁵, ze kterého vychází i český zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele¹¹⁶, který upravuje procesní otázky získání ochrany označení původu. Význam této ochrany je naznačen v ustanovení čl. 4 Nařízení o ochraně označení. Chráněné označení by mělo zejména zajistit poskytnutí informací spotřebitelům o charakteristice produktu, která představuje jeho přidanou hodnotu, a tak zajistit výrobcům spravedlivý výnos z vlastností jejich produktů.

---

¹¹³ Přihláška se podává do konkrétních států na základě Madridské dohody o mezinárodním zápisu ochranných známek a jejího Protokolu, viz <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/ochranne-znamky/prihlasovani-do-zahranici/mezinarodni-ochranna-znamka.html>.

¹¹⁴ Dle nařízení Rady (ES) č. 207/2009 o ochranné známce Společenství, platnost je pro celé území Evropské unie.

¹¹⁵ Dále v textu jen „Nařízení o ochraně označení“.

¹¹⁶ Dále v textu jen „Zákon o ochraně označení“.

Zároveň je také tímto zjištěna jednotná ochrana názvu jako práva duševního vlastnictví na území celé Evropské unie.

Působnost Nařízení o ochraně označení je omezená a jak uvádí ve svém ustanovení čl. 2 odst. 1, zahrnuje pouze produkty určené k lidské spotřebě, které najdeme v příloze I Smlouvy o fungování Evropské unie. Výjimku z tohoto obsáhlého výčtu tvoří na základě ustanovení čl. 2 odst. 2 Nařízení o ochraně označení lihoviny, aromatizovaná vína a produkty z vinné révy (vyjma vinných octů), a tak pro tyto produkty nelze získat ochranu označení původu. Navíc označení původu zahrnuje i další vyjmenované produkty, uvedené v příloze I Nařízení o ochraně označení, které zahrnují i některé produkty neurčené přímo k lidské spotřebě, jako např. seno korek, proutí nebo třený len.

Nařízení o ochraně označení jasně definuje, co se takovým „označením původu“ rozumí, a stanovuje pro něj tři základní kritéria, která je třeba splnit kumulativně. Musí se jednat o název identifikující výrobek: „

- a) *pocházející z určitého místa či regionu nebo ve výjimečných případech z určité země;*
- b) *jehož jakost nebo vlastnosti jsou zásadně nebo výlučně dány konkrétním zeměpisným prostředím s jeho vlastními přírodními a lidskými činiteli a*
- c) *u něhož všechny fáze produkce probíhají ve vymezené zeměpisné oblasti“¹¹⁷.*

Chráněné označení původu se poskytuje konkrétnímu názvu produktu, který splní výše uvedené podmínky, a obsahuje název regionu či místa původu a výroby. Nejedná se o výlučnou ochranu jednomu výrobcí, ale naopak takové označení může získat každý subjekt, jehož výrobek vyhovuje všem kritériím. Ochrana je výrobcí poskytnuta zejména proti použití pro srovnatelné produkty, využití pověsti chráněného názvu a proti zneužití a napodobení. Spotřebiteli sděluje to, že se jedná o výrobek spojený výlučně s určitým místem, ze kterého vychází jeho specifické kvalitativní vlastnosti. Chráněný název zapsaný v Rejstříku chráněných označení původu a zeměpisných označení¹¹⁸ musí být dle článku 12 odstavce 3 Nařízení o ochraně označení doprovázen ve stejném

---

¹¹⁷ Ustanovení čl. 5 odst. 1 Nařízení o ochraně označení.

¹¹⁸ Dále v textu jen „Rejstřík označení“.

zorném poli i stanoveným symbolem (viz příloha, obrázek 3). Již dobrovolné je uvedení údaje „chráněné označení původu“ či zkratky „CHOP“.

Seznam subjektů, které mají zaevidovaná chráněné označení původu, je dostupný na internetových stránkách Evropské Komise¹¹⁹. V současné době je z České republiky zaevidovaných 6 chráněných označení původu. Patří mezi ně „Všestarská cibule“, „Chamomilla bohémica“, „Český kmín“, „Nošovické kysané zelí“, „Žatecký chmel“¹²⁰ a „Pohořelický kapr“, který pochází z oblasti Břeclavi a Znojma a vyznačuje se výbornými růstovými schopnostmi a jateční výtěžností minimálně 58 %.¹²¹

7.3 Chráněné zeměpisné označení

Chráněné značení původu a chráněné zeměpisné označení si jsou ve své podstatě velmi podobné a jejich obecný význam ochrany výrobce a informace spotřebitele jsou stejné. Obě označení jsou upravena ve stejných předpisech, Nařízení a Zákoně o ochraně označení a základní rozsah výrobků, na které je možné získat chráněné označení původu, je tedy také shodný. Přesto mezi nimi existují rozdíly a je třeba tyto dvě kategorie označení rozlišovat.

Chráněné zeměpisné označení je také názvem určitého místa, regionu či v tomto případě i země, který identifikuje produkt. Podmínka vázanosti produktu k tomuto místu je však méně přísná, když stačí, že *„jeho danou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti lze přičíst především jeho zeměpisnému původu“*¹²². Na rozdíl od označení původu v tomto případě jakost a vlastnosti výrobku nemusí z tohoto místa původu výlučně vycházet. Druhou nejpodstatnější odlišností je to,

---

¹¹⁹ Dostupné z : <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs>.

¹²⁰ EVROPSKÁ UNIE. DOOR. *Evropská unie* [online]. [cit. 2014-7-1]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs&recordStart=0&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone_mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone_mask=&filterMax.milestone=&filter.country=CZ&filter.category=&filter.type=PDO&filter.status=REGISTERED.

¹²¹ EVROPSKÁ UNIE. Zveřejnění žádosti podle čl. 6 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, č. ES: CZ/PDO/005/0360/02.09.2004, „POHOŘELICKÝ KAPR“. In: *Evropská unie* [online]. [cit. 2014-7-1]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:202:0002:0004:CS:PDF>.

¹²² Ustanovení čl. 5 odst. 2 písm. b) Nařízení o ochraně označení.

že ve vymezené zeměpisné oblasti nemusí probíhat všechny fáze výroby, ale pouze jedna, tzn. produkce, zpracování nebo příprava.¹²³

I zeměpisné označení může používat každý subjekt, jehož výrobek splní všechny podmínky. Ochrana takovému označení je pak poskytována ve stejném rozsahu, jako u označení původu.

Chráněné zeměpisné označení se zapisuje do Rejstříku a musí být dle čl. 12 odst. 3 Nařízení o ochraně označení uvedeno na etiketě ve stejném zorném poli, jako příslušný symbol (viz Příloha, obrázek 4). Opět i zde je možnost uvést na obalu údaj „chráněné zeměpisné označení“ či zkratku „CHZO“. Seznam subjektů s chráněným zeměpisným označením je také dostupný na internetových stránkách Evropské Komise. Českých chráněných zeměpisných označení je k dnešnímu dni zaevidováno 23 a patří mezi ně např. „Valašský frgál“, „Karlovarské oplatky“, „Olomoucké tvarůžky“, „Pardubický perník“, „Hořické trubičky“¹²⁴ anebo „Jihočeská Niva“, která je charakteristická jemnou, drolivě roztíratelnou a stejnoměrně prozrávajícím konzistencí se slanou, výraznou, aromatickou chutí a vůní s pikantním dozníváním.¹²⁵

7.4 Zaručená tradiční specialita

Další z kategorie chráněných označení, zaručená tradiční specialita, je taktéž upravena v Nařízení o ochraně označení. Od výše uvedených označení se liší už ze své podstaty, když jeho cílem je zejména „zachovat tradiční metody produkce a tradiční receptury“¹²⁶. Zaručená tradiční specialita má zaprvé pomoci výrobcům, jejichž produkty mají určitou tradici a recepturu, s jejich uváděním na

---

¹²³ Ustanovení čl. 5 odst. 2 písm. c) Nařízení o ochraně označení ve spojení s čl. 3 odst. 7 Nařízení o ochraně označení.

¹²⁴ EVROPSKÁ UNIE. DOOR. *Evropská unie* [online]. [cit. 2014-7-1]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs&recordStart=0&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone_mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone_mask=&filterMax.milestone=&filter.country=CZ&filter.category=&filter.type=PGI&filter.status=REGISTERED.

¹²⁵ EVROPSKÁ UNIE. Zveřejnění žádosti podle čl. 6 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin, EK č.: CZ/PGI/005/0405/20.10.2004, „JIHOČESKÁ NIVA“. In: *Evropská unie* [online]. [cit. 2014-7-1]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:278:0013:0016:CS:PDF>.

¹²⁶ Ustanovení čl. 17 Nařízení o ochraně označení.

trh, a zadruhé informovat spotřebitele o přidané hodnotě takových výrobků. Vzhledem k tomu, že je toto označení upraveno ve stejném předpise jako výše uvedená označení, rozsah produktů, na které je možno toto označení registrovat, je také dán v příloze I Smlouvy o fungování Evropské unie a příloze I Nařízení o ochraně označení, dle které zaručenými tradičními specialitami můžou být i hotová jídla, pivo, čokoláda, cukrářské výrobky, těstoviny atd.

Aby mohl být název registrován, musí splňovat určitá kritéria. Jak už vyplývá z podstaty tohoto druhu označení, zaručenou tradiční specialitou může být dle článku 18 Nařízení o ochraně označování název, který charakterizuje produkt či potravinu, jehož způsob produkce, zpracování nebo složení odpovídá jeho tradičním postupům, nebo je vyroben ze surovin tradičně používaných. I tak ale požadavky nekončí, neboť takový název musí být navíc tradičně používán pro konkrétní produkt nebo označovat jeho tradiční povahu či specifickou vlastnost. Na otázku, co se je tradičním používáním, odpovídá článek 3 odst. 3 Nařízení o ochraně označení, který poskytuje definici pojmu „tradiční“. Podle tohoto ustanovení je jím prokázáno používání na domácím trhu, a to po dobu minimálně 30 let, což odpovídá době umožňující předávání mezi generacemi.

Co bylo u označení původu a zemědělského označení uvedeno o poskytnutí každému hospodářskému subjektu, zápisu do Rejstříku a poskytované ochraně, platí i pro zaručenou tradiční specialitu. Podobně tomu je s uvedením názvu a příslušného symbolu (viz příloha, obrázek 5) v jednom zorném poli a dobrovolnosti použití pojmu „zaručená tradiční specialita, či „ZTS“.

Seznam všech registrovaných zaručených tradičních specialit je taktéž na internetových stránkách Evropské Komise. České zaručené tradiční speciality tam jsou 4, a to „Liptovský salám“, „Lovecký salám“, „Spišské párky“ a „Špekáčky“.

7.5 Regionální potravina

Ministerstvo zemědělství, do jehož rezortu spadají otázky týkající se potravin, vytvořilo označení „regionální potravina“, které není nijak právně upraveno a je součástí kampaně na podporu regionálních potravin. Jejím cílem je

zvýšit poptávku po kvalitních, tradičních či něčím speciálních potravinách, které pochází z produkce daného českého kraje. Kontrola, ať už oficiálními orgány nebo nepřímo poptávkou spotřebitelů, je snadnější a výrobci se tak musí více snažit, aby jejich produkty byly kvalitní a šly na odbyt. S tím souvisí i podpora zaměstnanosti a celkově prosperita kraje. V neposlední řadě je také vhodné zmínit pozitivní vliv na životní prostředí, neboť regionální potraviny nemusí být dopravovány na dlouhé vzdálenosti tak, jak tomu je u dovezených potravin z evropské unie či z ještě vzdálenějších míst.¹²⁷

Jak již bylo zmíněno, projekt regionální potraviny nemá oporu v žádném předpisu. Značka regionální potraviny je udělována na základě Metodiky pro udělování značky „Regionální potraviny“¹²⁸, kterou vydává Ministerstvo zemědělství. Dle Metodiky pro rok 2013 je regionální potravinou potravinářský či zemědělský výrobek, který je určený ke konzumaci, vyroben v konkrétním regionu a pochází zejména z českých surovin. Regiony odpovídají území vyšších samosprávných celků, tedy krajů. Důležité je, že značka nemůže být udělena jakémukoliv výrobcí, ale pouze malým a středním potravinářským podnikům, tzn. těm s maximálně 250 zaměstnanci.¹²⁹

Potraviny jsou rozděleny do 9 kategorií a značka je udělena vítězi každé této potraviny v rámci konkrétního kraje. Pro to, aby se potravina stala výhercem, je třeba splnit požadavky obecné, specifické a dále regionální, které na rozdíl od předchozích nejsou společné všem potravinám, ale stanovuje si je každý region samostatně. Administrátorem značky je Státní zemědělská a potravinářská inspekce, která ověřuje a hodnotí (spolu se Státní veterinární správou) všechna kritéria, která je třeba pro udělení značky splnit, a to během doby užívání loga.¹³⁰

---

¹²⁷ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Regionální potraviny. *Ministerstvo zemědělství* [online]. [cit. 2014-7-7]. Dostupné z: <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/regionalni-potraviny/>.

¹²⁸ Dále v textu jen „Metodika“.

¹²⁹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Metodika pro udělování značky „Regionální potravina“. In: *Regionální potraviny* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: Metodika pro rok 2013, str. 1, Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/150270/Metodika_2014.pdf.

¹³⁰ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Metodika pro udělování značky „Regionální potravina“. In: *Regionální potraviny* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: Metodika pro

Hodnotitelská komise, složená ze zástupců Ministerstva zemědělství a ostatních správních úřadů, má za úkol celkově posoudit žádost a konkrétní vzorek. Výsledky tohoto posouzení jsou předány hejtmanovi příslušného kraje, který věc dále předá ministru zemědělství. Ten formou certifikátu uděluje značku „Regionální potravina“, na jejímž základě je držitel povinen do 6 měsíců od udělení označit konkrétní výrobek logem Regionální potravina (viz příloha). Toto logo může podnikatel používat po dobu 4 let.¹³¹

7.6 KLASA

KLASA, národní značka kvality, je dalším označením bez opory v právní úpravě. Udělována je od roku 2003 ministrem zemědělství a slouží zejména k orientaci spotřebitelů mezi českými produkty více a méně kvalitními.

Již 10 let tuto značku spravuje Státní zemědělský a intervenční fond, reps. jeho Samostatné oddělení marketingu, které také vydalo Pravidla pro udělení národní značky KLASA¹³². Žádost o udělení značky se podává tomuto orgánu, ovšem splnění všech vyžadovaných podmínek ověřuje a hodnotí Státní zemědělská a potravinářská inspekce spolu se Státní veterinární správou.

Mezi specifické podmínky pro udělení značky, kromě souladu s právními předpisy, musí výrobek *„minimálně v jednom znaku vykazovat výjimečné kvalitativní charakteristiky, které zvyšují jeho přidanou hodnotu a zaručují jeho jedinečnost ve vztahu k běžným výrobkům dostupným na trhu.“*¹³³ Spolu s kvalitativními parametry musí žadatel tyto skutečnosti doložit posudkem či rozbořem z akreditované laboratoře. V Pravidle je stanoveno velké množství

---

rok 2013, str. 1, Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/150270/Metodika_2014.pdf.

¹³¹ MINISTERSTVO ZEMĚDĚLSTVÍ. Metodika pro udělování značky „Regionální potravina“. In: *Regionální potraviny* [online]. [cit. 2014-9-3]. Dostupné z: Metodika pro rok 2013, str. 1, Dostupné z:
http://eagri.cz/public/web/file/150270/Metodika_2014.pdf.

¹³² Dále v textu pouze „Pravidla“.

¹³³ STÁTNÍ ZEMĚDĚLSKÝ INTERVENČNÍ FOND. Pravidla pro udělování národní značky KLASA. In: *Státní zemědělský intervenční fond* [online]. [cit. 2014-7-7]. Dostupné z:
http://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fpkp%2Fklasa%2F1303994129075.pdf.

dalších požadavků na žadatele, jako příklad lze uvést doložení platného certifikátu systému managementu jakosti či systému bezpečnosti potravin. Značku KLASA lze udělit všem výrobkům s uvedenými výjimkami, mezi které patří např. produkty s podílem strojně odděleného masa nebo vína.

Splnění podmínek pro udělení značky posuzuje opět hodnotitelská komise složená ze zástupců Ministerstva zemědělství a dalších odborníků v oblasti potravinového práva. Stejně jako u regionální potraviny, i zde ministr zemědělství uděluje značku formou certifikátu, který obsahuje souhlas s užíváním loga. Tím je držitel značky povinen označit daný výrobek ve lhůtě 6 měsíců, přičemž značku lze používat i jinými způsoby, např. v reklamních materiálech. Značka je udělena na dobu tří let, po uplynutí této doby je možné platnost značky prodloužit. Systém kontroly plnění podmínek během užívání označení je stejný jako u regionální potraviny.

V současné době je značka KLASA udělena celkem 1161 výrobkům od 230 podnikatelů.

7.7 Shrnutí

Označení, kterými lze v současné době opatřit potraviny, je velké množství. Zde byla představena ta nejvýznamnější z nich, jejichž důvěryhodnost je zaručena buď právním základem, nebo garancí Ministerstva Zemědělství. Význam představených označení je zejména dvojitý. Jednak ochránit podnikatele, jeho tradiční nebo něčím speciální produkty, a pak pomáhat spotřebitelům orientovat se ve velkém množství výrobků a rozpoznat ty něčím specifické.

8 POTRAVINOVÉ PRÁVO VE FRANCII

8.1 Charakteristika Francie jako zemědělské mocnosti

Jeden z nejvýznamnějších států historie i budoucnosti, Francie, je stálým členem Rady bezpečnosti OSN a také zakládajícím členem Evropské unie. Její významná role v mezinárodní politice je neoddiskutovatelná a stejně tak tomu je i v oblasti obchodu.

Rozloha Francie je cca 632 tis. km², což ji činí 41. největším státem na světě. Díky této velikosti a vhodnému umístění na západě Evropy, se nachází na území Francie hned 3 různé druhy podnebí, a sice oceánské, středomořské a kontinentální. Povrch Francie tvoří ze dvou třetin nížiny, zbytek hory, jež se v některých případech vypínají až do cca 4000 m nad mořem. Když si k tomu přičteme až 30 % zalesněného území, je jasné, že zemědělské podmínky jsou velmi rozmanité.¹³⁴

Francie je nejvýznamnějším zemědělským producentem v Evropské unii. Její podíl činí 18,1 %, přičemž na druhém místě se nachází Německo s 13,4 % a na třetím Itálie s 12,3 %. První je také Francie v produkci masa hovězího, drůbežího dále obilovin, cukrové řepy, olejin, brambor. Díky této masivní produkci byl obchodní přebytek zemědělských produktů druhý nejvyšší ve Francii a hodnota těchto vyvezených produktů je cca 57,6 miliard eur. Přesto se v posledních letech zvyšuje dovoz ovoce a zeleniny.¹³⁵ Ve světovém měřítku byla Francie v roce 2011 3. největším vývozcem zemědělských produktů (společně s Brazílií).¹³⁶

8.2 Francouzský právní řád

---

¹³⁴ VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V České republice. Francie v číslech. *Francie v České republice* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://www.france.cz/Francie-v-cislech>.

¹³⁵ VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V České republice. Francie, jednička evropského zemědělství. *Francie v České republice* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://www.france.cz/Francie-jednicka-evropskeho>.

¹³⁶ MOUVEMENT POUR UNE ORGANISATION MONDIALE DE L'AGRICULTURE. Chiffres-clés de l'Agriculture. *Mouvement pour une organisation mondiale de l'Agriculture* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: http://www.momagri.org/FR/chiffres-cles-de-l-agriculture/La-France-perd-progressivement-sa-place-de-grande-puissance-agricole-exportatrice_1058.html.

Francie je moderní parlamentní demokratickou republikou v čele s prezidentem, kterým je v současné době Francois Hollande. Výkonná moc je rozdělena mezi prezidenta a vládu, zákonodárná moc je pak svěřena dvoukomorovému parlamentu, který se skládá z Národního shromáždění (*L'Assemblée nationale*) a Senátu (*Le Sénat*).¹³⁷ Soudní moc vykonává soustava nezávislých soudů, která se skládá ze třech stupňů, tedy soudů první instance, odvolacího soudu a kasačního soudu.

Francouzské právo je zásadně psané a jeho pramenů je více. Patří mezi ně:

- a) Ústava páté republiky ze 4. října 1958 včetně Preambule;
- b) Zákon schválený poslanci a senátory, vyhlášený prezidentem a publikovaný ve Úředním listu;
- c) Nařízení úřední moci, např. dekret, ministerský rozsudek;
- d) Úmluvy a mezinárodní smlouvy ratifikované Francií;
- e) Komunitární a evropské právo;
- f) Judikatura;
- g) Obyčeje^{138, 139}

Francouzský právní řád se nijak významně neliší od toho, který známe v České republice. Hlavní roli hraje zákon, jemuž dává legitimitu proces schválení parlamentem, který je přímo voleným zástupcem lidu. Není však zdaleka jediným pramenem. Na významu získává právo evropské, které, přestože v mezích státy přenechané svrchovanosti, harmonizuje právo členských států.

8.3 Potravinové právo ve Francii

Protože, jak již bylo výše uvedeno, je součástí francouzského právního řádu i právo evropské, povinnosti z něj vyplývající se nijak neliší od těch, které ze

---

¹³⁷ VELVYSLANECTVÍ FRANCIE V České republice. Francie v číslech. *Francie v České republice* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://www.france.cz/Francie-v-cislech>.

¹³⁸ Obyčejem je obecné užívání a prodloužení pravidla považovaného za právo, např. právo lidí rozhodovat o sobě.

¹³⁹ MINISTERE DE LA JUSTICE. Les sources du droit. *Ministere de la justice* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/les-fondements-et-principes-10032/les-sources-du-droit-12045.html>.

stejných pramenů vyplývají pro Českou republiku. Proto se následující výklad bude věnovat pouze vnitrostátnímu francouzskému právu.

V roce 2010 byl zveřejněn tzv. Národní program pro výživu (*Le Programme national pour l'alimentation*)¹⁴⁰, který byl definován v zákoně o modernizaci zemědělství a rybolovu (*La loi de modernisation de l'agriculture et de la pêche*)¹⁴¹ vyhlášeném 27. července 2010. Jeho základním cílem je zajistit každému trvalý přístup ke kvalitním, bezpečným a rozmanitým potravinám. Tento program předpokládá spolupráci více subjektů a stanovuje dotované projekty k dosažení jeho cílů.¹⁴²

Francie nemá zvláštní zákon, který by shrnoval všechny obecné požadavky na potraviny tak, jak tomu je v českém Zákoně o potravinách. Tamní právní úprava se rozpadá do více zákonů, přičemž těžištěm jsou zejména dva z nich, Zákoník zemědělský a mořského rybolovu (*Code rural et de la pêche maritime*)¹⁴³ a Spotřební zákoník (*Code de la consommation*)¹⁴⁴.

Zemědělský zákoník se skládá celkem z 9 kapitol, přičemž oblasti práva potravinového se nejvíce věnuje kapitola 2., která se nazývá „Výživa, veřejné zdravotní a ochrana rostlin“ (*Alimentation, santé publique vétérinaire et protection des végétaux*). Jsou v ní zejména upraveny požadavky na výživovou hodnotu a zdravotní bezpečnost potravin.

Spotřební zákoník je obecným předpisem, který upravuje všechny obecné otázky týkající se spotřebitelských práv a povinností. Obsahuje 5 kapitol, a to zejména úpravu označování potravin.

Mezi další zákony, které upravují dílčí otázky potravinového práva, patří zákon o posílení zdravotního dohledu a o kontrole zdravotní bezpečnosti produktů určených ke spotřebě člověka (*Loi n° 98-535 du 1er juillet 1988 relative au renforcement de la veille sanitaire et du contrôle de la sécurité sanitaire des*

---

¹⁴⁰ Dále v textu jen „PNA“.

¹⁴¹ Dále v textu jen „Zákon o modernizaci zemědělství“.

¹⁴² MINISTERE DE L'AGRICULTURE DE L'AGROALIMENTAIRE ET DE LA FORET. Présentation du a lhttp://national pour alimentation. *Agriculture.gouv.fr*. [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://agriculture.gouv.fr/presentation-du-programme-national>.

¹⁴³ Dále v textu jen „Zemědělský zákoník“.

¹⁴⁴ Dále v textu jen „Spotřebitelský zákoník“.

produits destinés à l'homme), zákon o zaměření zemědělství (*Loi n° 60-808 du 5 août d'orientation agricole*) a již zmíněný Zákon o modernizaci zemědělství.

V dubnu roku 2014 byl francouzským senátem v prvním čtení pozměněn a vrácen národnímu shromáždění návrh zákona o budoucnosti zemědělství, výživy a lesa (*Projet de loi d'avenir pour l'agriculture, l'alimentation et la forêt*). Jedná se o návrh vypracovaný zájmovým ekonomickým a environmentálním sdružením, které spojuje ekologické zemědělce. Měl by zlepšit jejich mezinárodní konkurenci a přispět k rozvoji zemědělské produkce šetrné k životnímu prostředí.¹⁴⁵

Tak jako české právo, obsahuje i to francouzské celou řadu vyhlášek provádějících jednotlivé zákony, které upravují detailní požadavky na konkrétní druhy potravin.

8.4 Instituce s působností v oblasti potravinového práva

Oblast potravinového práva spadá do rezortu Ministerstva zemědělství, zemědělsko-potravinářství a lesa (*Ministère de l'Agriculture, de l'Agroalimentaire et de la Forêt*), souvisí však i s působností Ministerstva sociálních věcí a zdraví (*Ministère des Affaires sociales et de la Santé*). K výkonu státní správy v oblasti potravinového práva ovšem existují i další organizace, které se podílí v rámci své působnosti.

Mezi nejdůležitější francouzské instituce, které vykonávají zejména kontrolní funkce, patří Generální ředitelství výživy (*Direction général de l'alimentation*)¹⁴⁶, Generální ředitelství konkurence, spotřeby a potírání nekalých praktik (*Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes*)¹⁴⁷.

8.5 Direction général de l'alimentation

---

¹⁴⁵ DIRECTION DE L'INFORMATION LÉGALE ET ADMINISTRATIVE. *Projet de la loi d'avenir pour l'agriculture, l'alimentation et la forêt. Vie-publique* [online]. [cit. 2014-7-2]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/actualite/panorama/texte-discussion/projet-loi-avenir-pour-agriculture-alimentation-foret.html>.

¹⁴⁶ Dále v textu jen „DGAL“.

¹⁴⁷ Dále v textu jen „DGCCRF“.

DGAL je institucí, která vychází ze Zemědělského zákoníku ¹⁴⁸ a je závislá na Ministerstvu zemědělství. Jejím základním cílem je „zajistit zdraví spotřebitelů, zvířat, rostlin a životního prostředí zabezpečením zdravotních podmínek, ve kterých se živočišné a rostlinné produkty vyrábí a uvádí na trh nebo zavádí do území“¹⁴⁹ Těchto cílů dosahuje pomocí svého vlivu na národní i evropskou legislativu a inspekcí, které koordinuje ve svých jednotlivých regionálních a dalších správních pobočkách.

Co se týče konkrétnějších úkolů, generální ředitelství dohlíží na kvalitu a bezpečnost potravin a to v každé části potravinového řetězce. Konkrétní oblasti, na které dohlíží, jsou např. zdraví a ochrana zvířat a rostlin, bezpečnost a kvalita potravin, tvorba nařízení a kontrola jejich plnění, řízení zdravotních rizik potravinového původu a propagace způsobů hospodaření šetrných k lidskému zdraví a životnímu prostředí. Každý rok provede DGAL přes 300 000 kontrol chovů zvířat a téměř 900 000 inspekcí zařízení podílejících se na výrobě potravin.

DGAL se na národní úrovni podílí na tvorbě evropských nařízení a je zodpovědné za jejich transpozici do práva vnitrostátního. Na mezinárodní úrovni má ředitelství za úkol propagovat potravinové a zdravotní francouzské modely.

150

8.5.1 Direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes

Toto generální ředitelství podléhá Ministerstvu ekonomie, účinné nápravy a informatiky (*Ministere de l'économie, du redressement productif et du*

---

¹⁴⁸ DIRECTION DE L'INFORMATION LÉGALE ET ADMINISTRATIVE. Le dispositif français de sécurité alimentaire. *Vie-publique* [online]. [cit. 2014-7-3]. Dostupné z: <http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/securite-alimentaire/dispositif-francais/>.

¹⁴⁹ DIRECTION GÉNÉRALE DE L'ALIMENTATION. La DGAL en bref. In: *Agriculture.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-3]. Dostupné z: http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/DGAL-RAPDAC-ENBREF-2013-Francais-WEB_cle486939-1.pdf.

¹⁵⁰ DIRECTION GÉNÉRALE DE L'ALIMENTATION. La DGAL en bref. In: *Agriculture.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-3]. Dostupné z: http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/DGAL-RAPDAC-ENBREF-2013-Francais-WEB_cle486939-1.pdf.

numérique) a dělí se i na další pobočky na úrovni regionů (DIRECCTE) a departementů (DDPP/DDCSPP).¹⁵¹ Existence DGCCRF vychází ze třech základních předpisů a sice z Obchodního zákoníku (*Code de commerce*), Spotřebitelského zákoníku a Zákoníku o veřejném trhu (*Code des marchés publics*). Z těchto zákonů pak vychází i základní tři cíle, kterými jsou úprava a zajištění podmínek fungování rovného a transparentního trhu, ekonomická ochrana spotřebitele a ochrana zdraví spotřebitele.¹⁵² Na základě dekretu č. 2001-1178 (*Décret n°2001_1178 du 12. décembre 2001 relatif á la direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes*) je toto ředitelství oprávněno tvořit návrhy legislativních textů, které souvisí s dosahováním těchto cílů.

Pro oblast potravinového práva je asi nejdůležitější činnost DGCCRF k ochraně zdraví spotřebitele. Ředitelství na národní úrovni dbá na to, aby potraviny uvedené na trh neohrožovaly zdraví a za tímto účelem provádí kontroly zaměřené na složení potravin, jejich označení, uvedené nutriční hodnoty a otázky hygieny potravin a jejich skladování.¹⁵³ Dohled probíhá během fáze produkce, distribuce, ale vztahuje se také na dovezené potraviny. DGCCRF má také ve své působnosti otázku upozorňování na nebezpečné potraviny a to jak na národní úrovni, tak v rámci evropského systému RASFF.¹⁵⁴ Jen v roce 2013 bylo ředitelstvím vydáno 255 evropských upozornění.¹⁵⁵

---

¹⁵¹ MINISTERE DES FINANCES ET DES COMPTES PUBLICS, MINISTRE DE L'ECONOMIE DE L'INDUSTRIE ET DU NUMÉRIQUE. Organisation de la DGCCRF. *Economie.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-3]. Dostupné z: <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Organisation>.

¹⁵² MINISTERE DES FINANCES ET DES COMPTES PUBLICS, MINISTRE DE L'ECONOMIE DE L'INDUSTRIE ET DU NUMÉRIQUE. Missions de la DGCCRF. *Economie.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-3]. Dostupné z: <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Missions>.

¹⁵³ MINISTERE DES FINANCES ET DES COMPTES PUBLICS, MINISTRE DE L'ECONOMIE DE L'INDUSTRIE ET DU NUMÉRIQUE. La DGCCRF. *Economie.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z: <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/dgccrf>.

¹⁵⁴ MINISTERE DES FINANCES ET DES COMPTES PUBLICS, MINISTRE DE L'ECONOMIE DE L'INDUSTRIE ET DU NUMÉRIQUE. Missions de la DGCCRF. *Economie.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z: <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Missions>.

¹⁵⁵ DIRECTION GÉNÉRALE DE LA CONCURRENCE, DE LA CONSOMMATION ET DE LA RÉPRESSION DES FRAUDS. Résultats 2013 de la DGCCRF. In: . *Economie.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z: <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Activites-et-orientations>.

8.5.2 Institut national de l'origine et de la qualité

Národní institut původu a kvality (*Institut national de l'origine et de la qualité*)¹⁵⁶ je organizací pod záštitou Ministerstva zemědělství. Na základě ustanovení čl. 73 zákona č. 2006-11 (*Loi n° 2006-811 du 5 janvier 2006 d'orientation agricole*) je veřejnou institucí, která je pověřená uplatněním právní úpravy související s označeními kvality a původu. Mezi tato označení patří evropské značky Chráněné označení původu (*L'Appellation d'origine protégée*), Chráněné zeměpisné označení (*L'Indication géographique protégée*), Zaručená tradiční specialita (*L'Spécialité traditionnelle garantie*).¹⁵⁷

Le Label rouge je značka s dlouhou tradicí, vytvořená byla už zákonem č. 60-808 (*Loi n° 60-808 du 5 aout 1960 d'orientation agricole*). Zaručuje, že potravina takto označená má souhrn určených charakteristických vlastností, které jí tak udělují vyšší kvalitu, než mají podobné produkty.

Značkou *L'Appellation d'origine contrôlée* jsou opatřeny francouzské potraviny, které mají vlastnosti charakteristické pro svoji oblast původu. Vyjadřují spojení s konkrétními podnebnými, zemědělskými, historickými podmínkami, ale i se specifickými postupy výroby a lidským faktorem. Toto označení bylo zavedeno již v roce 1935 pro produkty vinařství.

V neposlední řadě spadá pod INAO také označení bioproduktů *L'Agriculture biologique*, a to jak evropské, tak národní.¹⁵⁸

8.5.3 Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail

Další veřejná instituce pod záštitou Ministerstva zemědělství (ale i dalších) je Národní agentura zdravotní bezpečnosti potravin, životního prostředí

---

¹⁵⁶ Dále v textu jen „INAO“.

¹⁵⁷ INSTITUT NATIONAL DE L'ORIGINE ET DE LA QUALITÉ. Nos missions. *Inao.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z: <http://www.inao.gouv.fr/public/home.php?pageFromIndex=TextesPagesIndep/contact.php~service=contact~labelphpmv=Contact~mnu=no>.

¹⁵⁸ INSTITUT NATIONAL DE L'ORIGINE ET DE LA QUALITÉ. Nos missions. *Inao.gouv.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z: <http://www.inao.gouv.fr/public/home.php?pageFromIndex=TextesPagesIndep/contact.php~service=contact~labelphpmv=Contact~mnu=no>.

a práce (*Agence nationale de sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail*)¹⁵⁹. Vznikla k 1. červenci 2010 spojením dvou předchozích agentur, které se věnovaly výhradně bezpečnosti potravin a bezpečnosti životního prostředí a práce.¹⁶⁰

Nařízením č. 2010-18 (*Ordonnance n° 2010-18 du 7 janvier 2010 portant création d'une agence nationale chargée de la sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail*), byla zřízena ANSES a zároveň byl upraven Zákoník veřejného zdraví (*Code de la santé publique*). Jedná se o velmi rozsáhlý předpis, který stanovuje rozsah práva na veřejné zdraví a také obsahuje kapitolu, která se věnuje právě ANSES. Mezi cíle, vyjmenované v ustanovení článku L 1313-1 Zákoníku veřejného zdraví, patří ochrana zdraví zvířat, rostlin a posouzení výživových vlastností a funkce potravin. Jejím úkolem je také např. posoudit možná rizika, informovat o nich, poskytovat vědecké a technické poznatky k vypracování právních předpisů a dále navrhopat opatření k zajištění veřejného zdraví a postup v případě jeho vážného ohrožení. Všechny tyto cíle se týkají potravin, respektive celé jejich cesty od primární výroby až na talíř spotřebitele. ANSES kromě toho také kontroluje kvalitu vod určených k lidské spotřebě.¹⁶¹

8.6 Shrnutí

Přestože se nedá říct, že by oblast potravinového práva byla v české republice kodifikována, v porovnání s tou francouzskou je ucelenější a přehlednější. V největší zemi západní Evropy chybí zákon, který by soustřeďoval alespoň základní povinnosti vztahující se požadavkům na potraviny. Úprava se rozpadá do více zákonů, v jejich čele pak stojí zejména Zemědělský zákoník a Spotřebitelský zákoník.

---

¹⁵⁹ Dále v textu jen „ANSES“.

¹⁶⁰ AGENCE NATIONALE DE SÉCURITÉ SANITAIRE DE L'ALIMENTATION, DE L'ENVIRONNEMENT ET DU TRAVAIL. Présentation de l'ANSES. *Anses.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z : <http://www.anses.fr/fr/content/présentation-de-lanses>.

¹⁶¹ AGENCE NATIONALE DE SÉCURITÉ SANITAIRE DE L'ALIMENTATION, DE L'ENVIRONNEMENT ET DU TRAVAIL. Alimentation et nutrition humaine. *Anses.fr* [online]. [cit. 2014-7-4]. Dostupné z : <http://www.anses.fr/fr/thematique/alimentation-et-nutrition-humaine>.

Ve Francii existuje větší množství institucí, které se zabývají, byť někdy i jen okrajově, potravinami. Kromě výše vyjmenovaných lze zmínit např. ještě Generální ředitelství zdraví (*Direction générale de la santé*) nebo Národní radu pro výživu (*Conseil national de l'alimentation*).

9 ZÁVĚR

Účelem této diplomové práce nebylo, a ani nemohlo být, detailní představení oboru potravinového práva. Vzhledem k objemu úpravy je to nemožné, a proto mým cílem bylo obecně představit potravinového právo a v jednotlivých kapitolách se zaměřit na některé jeho konkrétní oblasti. Bez nadsázky lze ovšem říci, že každému z těchto témat by mohla být věnována jedna samostatná diplomová práce.

V České republice je potravinové právo menším, ale samostatným právním odvětvím, které je součástí práva zemědělského. V širším kontextu je pak zařazeno i pod právo životního prostředí, přestože tento obor je v současné době obecně vnímán spíše v souvislosti s ochranou přírody, krajiny či živočichů.

Pojem potravinového práva v českých právních předpisech není definován, v těch mezinárodních však ano. Uvést lze např. Všeobecnou deklaraci o lidských právech nebo Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Důležité je však zmínit, že v těchto dokumentech není definováno přímo potravinové právo, ale právo na potraviny. Je to důsledkem toho, že mezinárodní společenství upravuje situaci na celém světě, která nezahrnuje jen vyspělé státy. Jejich problémy např. s dodržováním podmínek pro označení tradičních produktů jsou naprosto malicherné v porovnání se situací v Súdánu, kde lidé trpí hladomorem. Přesto, nebo i právě proto, vzhledem k mezinárodnímu obchodu, je na celosvětové úrovni věnována oblasti potravinového práva velká pozornost.

Mezičlánkem mezinárodní a vnitrostátní úpravy je evropské právo, respektive právo Evropské unie. Čtyři základní evropské svobody, tedy volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob zvětšují možnosti, což je ale zároveň důvodem pro regulaci mimo jiné i potravinového práva. Základním předpisem obsahujícím obecnou úpravu je Nařízení č. 178/2002. Najdeme v něm, kromě definice potravinového práva, vymezení i dalších základních pojmů. Kromě toho také zakládá systém varování před nebezpečnými potravinami RASFF. V návaznosti na toto nařízení bylo vydáno velké množství dalších předpisů,

z těch významnějších lze uvést např. Nařízení o označování č. 1169/2011 nebo Nařízení o ekologické produkci č. 834/2007.

Pro efektivní právní úpravu jsou velmi důležité definice pojmů. V běžném životě má každý představu o tom, co je potravinou, jakostí či výrobou potravin. Pro právo je ale třeba jasně vymežit, zda např. krmivo je potravinou ve smyslu zákona, aby bylo nebylo pochyb o tom, jaká jsou navazující práva a povinnosti. Předpisy obsahují buď svoje vlastní definice (viz Zákon o potravinách či Nařízení č. 178/2002) nebo odkazují na jiný předpis obsahující vymezení. Vzhledem k dualitě pramenů práva, tedy existenci vnitrostátních a evropských předpisů, je třeba dbát na to, které právo se aplikuje. Přestože česká úprava je přizpůsobena právu evropskému, definice pojmů nejsou vždy shodné a může tak dojít k určitým rozdílům.

Česká úprava potravinového práva není kodifikována a je obsažena ve větším množství právních předpisů. Stěžejní je Zákon o potravinách, který kromě definice zásadních pojmů obsahuje také obecnou úpravu hlavních oblastí potravinového práva jako je balení či označování potravin. Z tohoto zákona pak vychází zejména prováděcí vyhlášky, které se konkrétním oblastem věnují podrobněji. Přestože se tedy česká úprava rozpadá do více zákonů, je celkem jednotná, a to díky Zákoně o potravinách, který na základní úrovni shrnuje nejpodstatnější oblasti potravinového práva. Tato soudržnost vynikne zejména v porovnání s francouzskou úpravou potravinového práva, která je velmi nepřehledná, neboť je zahrnuta do více velkých kodexů, které se primárně potravinám vůbec nevěnují.

Základní požadavky na potraviny, zahrnuté v Zákoně o potravinách, jsou kladeny zejména na provozovatele potravinářského podniku. Kromě těchto obecných povinností upravuje zákon také ozařování, balení a označování potravin, jejich uvádění do oběhu a v neposlední řadě otázky státního dozoru.

Stále větší podíl na trhu s potravinami zabírají biopotraviny a jiné produkty ekologického zemědělství. Vznik alternativy ke konvenčnímu zemědělství byl svým způsobem přirozeným vývojem. Zvětšení objemu

zemědělské výroby díky technickým a chemickým pokrokům si vybralo svoji daň v podobě méně kvalitních potravin. Návrat k hospodaření, které je šetrné k přírodě a respektuje její zákonitosti, zaznamenal velký úspěch a poptávka po produktech ekologického zemědělství stále roste.

Právní úpravu ekologického zemědělství na unijní úrovni zajišťuje Nařízení č. 834/2007 o ekologické produkci a vychází z něj i český zákon č. 242/2000 Sb. Regulovány jsou zejména podmínky pro provozování ekologického hospodářství, jehož výrobky mohou být označovány za bioprodukty. Zajímavý je v této oblasti výkon státního dozoru. Ten byl totiž přenesen zejména na soukromé subjekty, které provádějí kontroly, zda jsou splněny zákonné podmínky ekologického zemědělství a také udělují certifikáty pro biopotraviny. Spolu s nimi má určité kontrolní pravomoci také Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský.

Přestože objem klasického zemědělství je stále naprosto dominantní, nelze v žádném případě říci, že by ekologické zemědělství bylo zanedbatelné a bezvýznamné. Statistiky naopak ukazují, že počet ekofarem roste a právní regulace je tak naprosto na místě.

Označování potravin upravené v Zákoně o potravinách a Nařízení č. 178/2002 obsahuje podrobnou úpravu toho, jaké informace musí být uvedeny na obalu potravin. Kromě údajů o složení zákon upravuje také výživová a zdravotní tvrzení. Tyto povinnosti jsou společné všem výrobcům potravin a přestože uváděné povinnosti jsou poměrně detailní, často je složité rozpoznat potraviny s nějakou přidanou hodnotou. Proto vznikla různá loga a označení, která jednak pomáhají spotřebiteli rozpoznat tyto produkty, a zároveň usnadňují podnikateli prosadit se na trhu.

Evropská unie svým Nařízením č. 1151/2012 zavedla tři druhy označení, kterými je možné opatřit a chránit svoje potraviny. Nespornou výhodou chráněného označení původu, chráněného zeměpisného označení a zaručené tradiční speciality je to, že jejich úprava je stejná pro celé území unie a spotřebitel tak snadno díky logu pozná potravinu s výjimečnými vlastnostmi, i když není českého původu.

Kromě toho existují v České republice i další označení, která už nejsou legislativně upravena. Důvěryhodné jsou zejména označení KLASA a Regionální potravina, která uděluje ministr zemědělství. Podmínky jejich přidělování nejsou vágní a označení má jednoznačnou hodnotu.

Pro porovnání české úpravy s některou ze zahraničních jsem zvolila právo Francie, jež je jedním z nejvýznamnějších producentů potravin v Evropě. Francouzské potravinové právo se od českého liší, a to zejména ve způsobu úpravy. Obsah norem není, vzhledem k členství obou států v Evropské unii, tolik odlišný. Výrazný rozdíl ovšem je v tom, že Francie nemá žádný zákon, který by obecně shrnoval základní povinnosti vztahující se k potravinám. Tato úprava je rozdělena do dvou velkých kodexů, v nichž je právní úprava k potravinám vedlejší.

Tak jako právní úprava, i výkon státního dozoru a kontroly je rozdělen mezi větší počet institucí. U některých z nich oblast potravin tvoří jen dílčí působnost. Přesto je, dle mého názoru, na tyto instituce kladen větší důraz, než na obdobné v České republice.

České potravinové právo čekají v blízké budoucnosti významné změny, přesto lze i v současné době říci, že se jedná o oblast práva upravenou dostatečně komplexně, přehledně a moderně, která ob stojí i v porovnání s úpravami jiných evropských států. Její další směřování ve značné míře určuje normotvorba Evropské unie, ale i další vlivy, jako např. rostoucí zájem o potraviny od regionálních producentů.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ANSES	Národní agentura zdravotní bezpečnosti potravin, životního prostředí a práce
Bílá kniha	Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin
DGAL	Generální ředitelství výživy
DGCCRF	Generální ředitelství konkurence, spotřeby a potírání nekalých praktik
EFSA	Evropský úřad pro bezpečnost potravin
EU	Evropská unie
INAO	Národní institut původu a kvality
Metodika	Metodiky pro udělování značky „Regionální potravina“
MDGs	Rozvojové cíle tisíciletí

Nařízení o aromatech

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1334/2008 ze dne 16. prosince 2008 o aromatech a některých složkách potravin s aromatickými vlastnostmi pro použití v potravinách nebo na jejich povrchu a o změně nařízení Rady (EHS) č. 1601/91, nařízení (ES) č. 2232/96 a č. 110/2008 a směrnice 2000/13(ES)

Nařízení o ekologické produkci

Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91

Nařízení o ochraně označení

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin

Nařízení o označování

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011, o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

Nařízení č. 178/2002

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva

Nařízení č. 432/2012

Nařízení Komise (EU) č. 432/2012 ze dne 16. května 2012, kterým se zřizuje seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika onemocnění a o vývoji a zdraví dětí

Nařízení č. 1924/2006

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin

OSN Organizace spojených národů

Pakt Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech

PNA Národní program pro výživu

Pravidla Pravidla pro udělení národní značky KLASA

Prováděcí nařízení o ekologické produkci

Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu

RASFF Systém rychlého varování pro potraviny a krmiva

Rejstřík označení

Rejstřík chráněných označení původu a zeměpisných označení

Spotřebitelský zákoník

Spotřební zákoník

Vyhláška o ozáření

Vyhláška č. 133/2004 Sb., o podmínkách ozáření potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozáření na obalu

Vyhláška o označování

Vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků

Vyhláška o přídatných látkách

Vyhláška č. 4/2008 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídatných látek a extrakčních rozpouštědel při výrobě potravin

Zákon o ekologickém zemědělství

Zákon č. 242/2002 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/2002 Sb., o správních poplatcích, ve změně pozdějších předpisů

Zákon o modernizaci zemědělství

Zákon o modernizaci zemědělství a rybolovu

Zákon o potravinách

Zákon č. 110/1997 Sb. ze dne 24. dubna 1997, o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

Zákon o ochraně označení

Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele

Zákon o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů

Zákon o ochranných známkách

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon o životním prostředí

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zelená kniha Zelená kniha o principech potravinového práva Evropské unie

Zemědělský zákoník

Zákoník zemědělský a mořského rybolovu

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Odborná literatura

- Damohorský, M. a kol.: Právo životního prostředí, 3. vydání, C.H.Beck, Praha, 2010, 629 s.
ISBN 978-80-7400-338-7
- Damohorský, M. – Smolek, M.: Zemědělské právo – Učební pomůcka, 1. vydání, IFEC, s.r.o., Praha, 2001, 132 s.
ISBN 80-86412-11-3
- Helešic, F.: Základy potravinového práva České republiky, 1.vydání, Michálek, Praha, 1998, 284 s.
ISBN 80-902573-0-5
- Helešic, F.-Suchánek, J.: Zákon o potravinách: Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha, 1998 , 276 s.
ISBN 80-7179-201-2
- Kružíková, E. - Adamová, E. - Komárek, J.: Právo životního prostředí evropských společenství, 1. Vydání, Linde Praha, a.s. –Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, Praha, 2003, 410 s.
ISBN 80-7201-430-7
- Šišková, N.: Dimenze ochrany lidských práv v Evropské unii, 2. rozšířené a aktualizované vydání, Linde Praha, a.s., Praha, 2008, 255 s.
ISBN 978-80-7201-710-2
- Urban, J. – Šarapatka, B. a kol.: Ekologické zemědělství: učebnice pro školy i praxi, I. díl, Zákady ekologického zemědělství, agroenvironmentální

aspekty a pěstování rostlin, 1. vydání, Ministerstvo životního prostředí a PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, Praha, 2003, 280 s.

ISBN 80-7212-274-6

Ostatní literatura

- Babička, L.: Průvodce světem potravin, 3.aktualizované vydání, Ministerstvo zemědělství-Odbor bezpečnosti potravin, Praha, 2012, 44 s.
ISBN 978-80-7434-086-4
- Dobiáš, J.-Čurda, D.: Sylabus textů k přednáškám z předmětu Balení potravin – Provizorní učební text, Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, 2004, 236 s.
- Ottův slovník naučný: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí, Díl dvacátý, fotoreprint původního vydání z roku 1903, Argo, Praha, 2000, 1087 s.
ISBN 80-7185-288-0

Právní předpisy

- Bílá kniha o zdravotní nezávadnosti potravin, leden 2000
- Code de commerce
- Code de la consommation
- Code de la santé publique
- Code des marchés public

- Code rural et de la peche maritime
- Décret n°2001_1178 du 12. décembre 2001 relatif á la direction générale de la concurrence, de la consommation et de la répression des fraudes
- Deklarace tisíciletí, 2000
- Loi de modernisation de l'agriculture et de la peche
- Loi n° 60-808 du 5 aout 1960 d'orientation agricole
- Loi n° 98-535 du 1er juillet 1988 relative au renforcement de la veille sanitaire et du controle de la sécurité sanitaire des produits destés a l'homme
- Loi n° 2006-811 du 5 janvier 2006 d'orientation agricole
- Mezinárodní paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech, 1966
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 258/1997 ze dne 27. ledna 1997 o nových potravinách a nových složkách potravin
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1169/2011 ze dne 25. října 2011, o poskytování informací o potravinách spotřebitelům

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1334/2008 ze dne 16. prosince 2008 o aromatech a některých složkách potravin s aromatickými vlastnostmi pro použití v potravinách nebo na jejich povrchu a o změně nařízení Rady (EHS) č. 1601/91, nařízení (ES) č. 2232/96 a č. 110/2008 a směrnice 2000/13(ES)
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1830/2003 ze dne 22. září 2003 o sledovatelnosti a označování geneticky modifikovaných organismů a o změně směrnice 2001/18/ES
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1924/2006 ze dne 20. prosince 2006 o výživových a zdravotních tvrzeních při označování potravin
- Nařízení Komise (EU) č. 432/2012 ze dne 16. května 2012, kterým se zřizuje seznam schválených zdravotních tvrzení při označování potravin jiných než tvrzení o snížení rizika onemocnění a o vývoji a zdraví dětí
- Nařízení Komise (ES) č. 889/2008 ze dne 5. září 2008, kterým se stanoví prováděcí pravidla k nařízení Rady (ES) č. 834/2007 o ekologické produkci a označování ekologických produktů, pokud jde o ekologickou produkci, označování a kontrolu
- Nařízení Rady (ES) č. 834/2007 ze dne 28. června 2007, o ekologické produkci a označování ekologických produktů a o zrušení nařízení (EHS) č. 2092/91
- Ordonnance n° 2010-18 du 7 janvier 2010 portant création d'une agence nationale chargée de la sécurité sanitaire de l'alimentation, de l'environnement et du travail
- Příloha I Smlouvy o fungování Evropské unie

- Všeobecná deklarace lidských práv, 1945
- Vyhláška č. 4/2008 Sb., kterou se stanoví druhy a podmínky použití přídatných látek a extrakčních rozpouštědel při výrobě potravin
- Vyhláška č. 16/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o ekologickém zemědělství
- Vyhláška č. 38/2001 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky určené pro styk s potravinami a pokrmy
- Vyhláška č. 77/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje
- Vyhláška č. 113/2005 Sb., o způsobu označování potravin a tabákových výrobků
- Vyhláška č. 133/2004 Sb., o podmínkách ozařování potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozářených na obalu
- Vyhláška č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy
- Vyhláška č. 347/2002 Sb., o hygienických požadavcích na prodej potravin a rozsah vybavení prodejny podle sortimentu prodávaných potravin
- Vyhláška č. 409/2005 Sb., o hygienických požadavcích na výrobky přicházející do přímého styku s vodou a na úpravu vody
- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- Zákon č. 20/1966 Sb., o péči a zdraví lidu

- Zákon č. 91/1996 Sb., o krmivech
- Zákon č. 110/1997 Sb. ze dne 24. dubna 1997, o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 139/2014, kterým se mění zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 156/1998 Sb., o hnojivech, pomocných půdních látkách, pomocných přípravcích a substrátech a o agrochemickém zkoušení zemědělských půd
- Zákon č. 166/1999 sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 242/2002 Sb., o ekologickém zemědělství a o změně zákona č. 368/2002 Sb., o správních poplatcích, ve změně pozdějších předpisů
- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči a o změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách a doplnění některých souvisejících zákonů

- Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení a o změně zákona o ochraně spotřebitele
- Zelená kniha o principech potravinového práva Evropské unie, duben 1997

Judikatura

- Rozsudek nejvyššího správního soudu ze dne 25. září 2008 sp. zn. 7 As 34/2008
- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 18. července 2013 ve věci C-299/12

Internetové zdroje

- <http://www.fao.org/righttofood/about-right-to-food/en/>
- <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/mezinarodni-pakt-o-hospodarskych--socialnich-a-kulturnich-pravech-19856/>,
- <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>
- <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1621>
- <http://www.righttofood.org/work-of-jean-ziegler-at-the-un/un-soocial-rapporteu-on-the-right-to-food/>
- <http://www.efsa.europa.eu/en/efsawho/ed.htm>
- <http://www.efsa.europa.eu/en/aboutefsa/docs/corporatebrochurecs.pdf>
- <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/bezpecnost-potravin/system-rychleho-varovani-pro-potraviny/>

- <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid>
- <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1001188&docType=ART&nid>
- <http://www.szpi.gov.cz/docDetail.aspx?docid=1005724&docType=ART>
- <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/efsa/efsa-posoudil-bezpecnost-ozarovani.html>
- <http://www.bioinstitut.cz/ekologicke.html>
- http://eagri.cz/public/web/file/308851/Statistika_EZ_zakladni_31_12_2013.pdf
- http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2009.pdf
- http://eagri.cz/public/web/file/48172/statistika_zakladni_31_12_2009.pdf
- <http://www.epravo.cz/top/clanky/projev-zasady-flexibility-v-ekologicke-mzemelstvi-vyjimky-93835.html>
- <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/kontrola/>
- <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/biopotraviny/>
- <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/zarucene-tradicni-speciality/zarucene-speciality-posle-legislativy-es/>
- <http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs>
- http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs&recordStart=0&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone__mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone__mask=&filterMax.milestone=&filter.country=CZ&filter.category=&filter.type=PDO&filter.status=REGISTERED
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:202:0002:0004:CS:PDF>

- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:278:0013:0016:CS:PDF>
- http://ec.europa.eu/agriculture/quality/door/list.html?locale=cs&recordStart=0&filter.dossierNumber=&filter.comboName=&filterMin.milestone__mask=&filterMin.milestone=&filterMax.milestone__mask=&filterMax.milestone=&filter.country=CZ&filter.category=&filter.type=PGI&filter.status=REGISTERED
- <http://eagri.cz/public/web/mze/potraviny/regionalni-potraviny/>
- <http://eagri.cz/public/web/regionalni-potraviny/o-projektu/metodiky-a-loga/>
- <http://www.szif.cz/cs/marketingova-podpora-trhu/klasa#tabs-3>
- <http://www.france.cz/Francie-v-cislech>
- <http://www.france.cz/Francie-jednicka-evropskeho>
- http://www.momagri.org/FR/chiffres-cles-de-l-agriculture/La-France-perd-progressivement-sa-place-de-grande-puissance-agricole-exportatrice-_1058.html
- <http://www.france.cz/Francie-v-cislech>
- <http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/les-fondements-et-principes-10032/les-sources-du-droit-12045.html>
- <http://agriculture.gouv.fr/presentation-du-programme-national>
- <http://www.vie-publique.fr/actualite/panorama/texte-discussion/projet-loi-avenir-pour-agriculture-alimentation-foret.html>
- http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/DGAL-RAPDAC-ENBREF-2013-Francais-WEB_cle486939-1.pdf
- <http://www.vie-publique.fr/politiques-publiques/securite-alimentaire/dispositif-francais/>
- http://agriculture.gouv.fr/IMG/pdf/DGAL-RAPDAC-ENBREF-2013-Francais-WEB_cle486939-1.pdf
- <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Organisation>
- <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Missions>
- <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/dgccrf>

- <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Missions>
- <http://www.economie.gouv.fr/dgccrf/La-DGCCRF/Activites-et-orientations>
- <http://www.inao.gouv.fr/public/home.php?pageFromIndex=TextesPagesIndep/contact.php~service=contact~labelphpmv=Contact~mnu=no>
- <http://www.inao.gouv.fr/public/home.php?pageFromIndex=TextesPagesIndep/contact.php~service=contact~labelphpmv=Contact~mnu=no>
- <http://www.anses.fr/fr/content/présentation-de-lanses>
- <http://www.anses.fr/fr/thematique/alimentation-et-nutrition-humaine>

PŘÍLOHA 1

Obrázek 1: Logo pro označení biopotravin dle Zákona o ekologickém zemědělství

(zdroj: <http://eagri.cz/public/web/mze/zemedelstvi/ekologicke-zemedelstvi/loga-a-znacen/>)

Obrázek 2: Logo pro označení bioproduktů dle Nařízení o ekologické produkci

(zdroj: http://ec.europa.eu/agriculture/organic/downloads/logo/index_en.htm)

Obrázek 3: Logo pro označení Chráněného označení původu

(zdroj: <http://www.capexhibition.eu/cs/steps/potraviny/vypadaji-i-chutnaji-dobre-a-prospivaji-nam.html>)

Obrázek 4: Logo pro označení Chráněného zeměpisného označení

(zdroj: <http://www.capexhibition.eu/cs/steps/potraviny/vypadaji-i-chutnaji-dobre-a-prospivaji-nam.html>)

Obrázek 5: Logo pro označení Zaručené tradiční speciality

(zdroj: <http://www.capexhibition.eu/cs/steps/potraviny/vypadaji-i-chutnaji-dobre-a-prospivaji-nam.html>)

Obrázek 6: Logo pro označení Regionální potraviny

(zdroj: http://eagri.cz/public/web/file/61195/logo_regionalni_potravina.pdf)

Obrázek 7: Logo pro označení národní značky kvality KLASA

(zdroj:https://www.szif.cz/cs/CmDocument?rid=%2Fapa_anon%2Fcs%2Fdokumenty_ke_stazeni%2Fpkp%2Fklasa%2F1133249724921.jpg)

ABSTRAKT

Diplomová práce: Potravinové právo v České republice a v zahraničí

Tato diplomová práce je věnována potravinovému právu v České republice a dalším souvisejícím oblastem. Jejím cílem je představení potravinového práva jako celku a zejména platné české právní úpravy včetně její návaznosti na právo Evropské unie. Dále práce obsahuje stručné pojednání o ekologickém zemědělství a vybraných druzích označení potravin jako o oblastech úzce souvisejících s potravinovým právem a na závěr představení relevantní právní úpravy ve Francii.

Klíčová slova: potravinové právo, ekologické zemědělství, Francie

ABSTRACT

Thesis: The food law in the Czech Republic and in the foreign countries

This thesis deals with the food law in the Czech Republic and other related topics. Its aim is presentation of the food law as a whole and particularly Czech legal regulation with its correlation with the law of European Union. The thesis further contains presentation of organic farming and selected food labelings as a topics related to the food law and at last presentation of legal regulation in France.

Key words: food law, organic production, France

SUMMARY

Legal regulation of relations associated with the production of food or any other disposal doesn't have a big tradition as other branches of law such as civil or criminal law. The food law is a part of agricultural law, which is also a part of environmental law. These branches of law are quite modern and are subject to big progress in the latter past.

In these days, general standards of the food law are set up on the international level, when the food law is defined in the Universal declaration of human rights, but also in the International covenant on economic, social and cultural rights. In the Europe the leading role in the food law is played by the European union, which with its regulations and directives determines the common standards.

The first part of this thesis presents the food law as mentioned above, followed by the second one, the presentation of the sources of law on the international, european and domestic level. The third part introduces the czech food law and includes not only the domestic legal system, but it also contains relating european law. The principal terms such as „food“, „food business“, or „placing on the market“ are clarified and also some of the duties throughout packaging or labelling. The inevitable part is also the presentation of the amendment of the czech Food Act, which will become forceable next year. The sixth part is dedicated to the organic way of farming and particularly to the organic products. They are an alternative to food produced in the conventional agriculture, the demand rises each year and so will the portion of organic products on the market. The last but one part is about some selected food labelling, as they have legal regulation and are used more and more. The eighth part presents the food law in France, especially its system of regulation and supervision of state institutions.

The end of this thesis contains some general summary of findings of this work with small comparison of the czech and french food law.